

# BANKALARIN İÇ SİSTEMLERİ VE İÇSEL SERMAYE YETERLİLİĞİ DEĞERLENDİRME SÜRECİ HAKKINDA YÖNETMELİK

## BİRİNCİ KISIM Başlangıç Hükümleri

### BİRİNCİ BÖLÜM Amaç ve Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### Amaç ve kapsam

**MADDE 1 –**(1) Bu Yönetmeliğin amacı, bankaların kuracakları iç kontrol, iç denetim, risk yönetim sistemlerine, içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

#### Dayanak

**MADDE 2 –**(1) Bu Yönetmelik, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 23 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile 24, 29, 30, 31, 32, 43, 45 ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### Tanımlar

**MADDE 3 – (Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>**

(1) Bu Yönetmelikte yer alan;

- a) Acil ve beklenmedik durum planı: Faaliyetlerde ani ve planlanmamış bir kesintiye, iş kaybına veya krize neden olması muhtemel bir durumda risklerin ve sorunların yönetilebilmesi amacıyla alınacak tedbirlerin ve gerçekleştirilecek öncelikli eylemlerin belirlendiği, iş sürekliliği planının bir parçası olan planı,
- b) Ana sermaye yeterliliği oranı: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan ana sermaye yeterliliği oranını,
- c) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,
- ç) Bilgi sistemleri süreklilik planı: Faaliyetlerin sürdürülmesini sağlayan bilgi sistemleri servislerinin, bir kesinti durumunda sürekliliğinin sağlanmasına yönelik hazırlanan ve iş sürekliliği planının bir parçası olan planı,
- d) Birinci yapısal blok riskleri: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik uyarınca riske esas tutar hesaplanan riskleri,
- e) Birincil sistemler: Bankacılık faaliyetlerinin yürütülmesini ve Kanunda, Kanuna ilişkin alt düzenlemelerde ve ilgili diğer mevzuatta bankalar için tanımlanan tüm sorumlulukların yerine getirilmesi açısından gerekli olan bütün bilgilerin, elektronik ortamda güvenli ve istenildiği an erişime imkan sağlayacak şekilde kaydedilmesini ve kullanılmasını sağlayan altyapı, donanım, yazılım ve veriden oluşan sistemin tamamını,
- f) Çekirdek sermaye yeterliliği oranı: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan çekirdek sermaye yeterliliği oranını,
- g) Döngüsel sermaye tamponu: 5/11/2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sermaye Koruma ve Döngüsel Sermaye Tamponlarına İlişkin Yönetmelikte yer alan döngüsel sermaye tamponunu,
- ğ) Felaket: Faaliyet veya sistemlerde uzun süreli kesintiye sebep olabilecek düzeyde insan, doğa veya diğer faktörlerden kaynaklanan olayı,
- h) İcrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyesi: Kendisine bağlı icrai mahiyette faaliyet gösteren bir birim bulunmayan yönetim kurulu üyesini,
- ı) İcrai mahiyette faaliyet gösteren birim: Doğrudan gelir getirici faaliyetlerin icra edildiği birimi,
- i) İç sistemler: İç denetim, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerini,
- j) İçsel sermaye gereksinimi: İçsel sermaye yükümlülüğüne, döngüsel sermaye tamponunun ve sermaye koruma tamponu ile sermaye planlama tamponundan büyük olanın eklenmesiyle elde edilen tutarı,
- k) İçsel sermaye gereksinimi oranı: Bankanın içsel sermaye gereksiniminin toplam risk ağırlıklı varlıklara bölünmesiyle elde edilecek oranı,
- l) İçsel sermaye tamponu: Bankanın içsel sermaye gereksinimi oranının asgari yasal sermaye yeterliliği standart oranını aşan kısmını,
- m) İçsel sermaye yeterliliği oranı: İçsel sermaye yükümlülüğünün toplam risk ağırlıklı varlıklara bölünmesiyle elde edilecek oranı,
- n) İçsel sermaye yükümlülüğü: Bankanın İSEDES kapsamında yaptığı detaylı risk değerlendirmesi neticesinde belirlediği birinci ve ikinci yapısal blok risklerine ilişkin korelasyon etkisi isteğe bağlı dikkate alınarak toplulaştırılmış sermaye yükümlülüğünü,
- o) İkinci yapısal blok riskleri: Birinci yapısal blok risklerinin hiç kapsamadığı veya kısmen kapsadığı risk türlerini,
- ö) İkincil sistemler: Birincil sistemler aracılığı ile yürütülen faaliyetlerde bir kesinti olması halinde, bu faaliyetlerin iş sürekliliği planında belirlenen kabul edilebilir kesinti süreleri içerisinde sürdürülür hale getirilmesini ve Kanunda, Kanuna ilişkin alt düzenlemelerde ve ilgili diğer mevzuatta bankalar için tanımlanan tüm sorumlulukların yerine getirilmesi açısından gerekli olan bütün bilgilere kesintisiz ve istenildiği an erişilmesini sağlayan birincil sistem yedeklerini,
- p) İSEDES: İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecini,
- r) İş etki analizi: İş süreçlerinin ve bir faaliyet kesintisinin iş süreçleri üzerinde yaratabileceği etkilerin analiz sürecini,
- s) İş sürekliliği planı: İş sürekliliği yönetiminin bir parçası olan ve bir kesinti durumunda bankanın öncelikleriyle uyumlu olarak faaliyetlerin sürdürülmesine ve mevzuata uyum sağlanmasına yönelik politika, standart ve prosedürlerden oluşan yazılı plan veya planlar bütünüdür,
- ş) İş sürekliliği yönetimi: Felaket, kriz veya kesinti durumunda etkin önlem alınabilmesi; itibarın, marka değerinin, değer yaratan faaliyetlerin ve paydaşların çıkarlarının korunabilmesi amaçlarıyla belirlenen operasyonların sürekliliğinin temin edilmesi veya hedeflenen zaman diliminde kurtarılabilmesinin sağlanması ve kriz öncesi duruma dönülmesine yönelik, potansiyel risklerin belirlenmesini de içeren politika, standart ve prosedürleri içeren bütünsel yönetim sürecini,
- t) Kanun: 5411 sayılı Bankacılık Kanununu,
- u) Kesinti: Bir bankanın faaliyetlerinde veya bir sistemin fonksiyonlarında sürekliliğin, planlı geçişler haricinde mücbir sebeplerle sekteye uğramasını,
- ü) Karşı taraf kredi riski: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan karşı taraf kredi riskini,
- v) Kredi: Kanunun 48 inci maddesinde sayılan işlemleri,
- y) Kredi riski azaltımı: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan kredi riski azaltımını,
- z) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
- aa) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
- bb) Metodoloji: Risk analiz ve ölçümünde kullanılan metod, kural, ilke, tanım, varsayım, girdi ve çıktıların anlamlı bir sıra ve bütünlük içerisinde bir sisteme dönüştürülerek risk yönetiminde kullanılmasını,
- cc) Metod: Belirli bir sonuca ulaşmak için bir plan dahilinde ve bütünlük içerisinde kullanılan süreç, teknik ve yöntemleri,
- çç) Model: Riskin sayısallaştırılmasında kullanılan uzman görüşüne, ekonometri ve istatistiğe veya bunların bir bileşimine dayanan teknikleri,
- dd) Operasyonel risk: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan operasyonel riski,
- ee) Piyasa riski: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan piyasa riskini,
- ff) Risk: Bir işleme ya da faaliyete ilişkin bir parasal kaybın ortaya çıkması veya bir giderin ya da zararın oluşması halinde ekonomik faydanın azalması ihtimalini,
- gg) Risk iştahı: Bankanın, risk kapasitesini göz önünde bulundurarak hedef ve stratejilerini gerçekleştirmek için toplu olarak ve önemli gördüğü

her bir risk türü itibarıyla taşımak istediği risk düzeyini,

ğğ) Risk kapasitesi: Yasal ve varsa bankaca belirlenmiş sınırların aşılmasına yol açmayan azami risk düzeyini,

hh) Risk profili: Bankanın maruz kaldığı ya da kalmayı beklediği risk türlerini ve risk türü bazındaki risk düzeyini,

ı) Sermaye koruma tamponu: 5/11/2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sermaye Koruma ve Döngüsel Sermaye Tamponlarına İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan sermaye koruma tamponunu,

ii) Sermaye planlama tamponu: Bankanın; stres testi ve senaryo analizleri, risk iştahı, sermaye planı, stratejik plan ve bütçesi, muhtelif risklere yönelik acil ve beklenmedik durumlara ilişkin eylem planları ve gerekli görülen diğer hususlar dikkate alınarak; gelecek üç yıllık zaman diliminde oluşabilecek muhtemel olumsuz durumlar ve kayıplar karşısında sermaye yeterliliğinin içsel sermaye yükümlülüğü ve yasal asgari sermaye tutarının altına inmesini engelleyecek tamponu,

jj) Üst düzey yönetim: Banka genel müdür ve genel müdür yardımcıları, iç sistemler kapsamındaki birimlerin yöneticileri ile başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, danışmanlık birimleri dışındaki birimlerin, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda görev yapan yöneticileri,

kk) Üst yönetim: Banka yönetim kurulu ile üst düzey yönetimi,

ll) Validasyon: Metodoloji kapsamında kullanılan modellerin gerçekleşmeleri hangi oranda temsil ettiğini kesinlik, doğruluk ve tutarlılık ölçütleri kullanılarak belirlenmesi ve metodolojinin diğer unsurlarının sağlamlığının değerlendirilmesi,

mm) Yasal sermaye yeterliliği standart oranı: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ppp) bendinde tanımlanan sermaye yeterliliği standart oranını ifade eder.

## İKİNCİ BÖLÜM

### İç Sistemlerin Kurulması ve Üst Yönetimin Sorumlulukları

#### İç sistemlerin kurulması

**MADDE 4 –(1)** Bankalar, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünün sağlanması amacıyla, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve birimleri ile Kanuna istinaden yürürlüğe konulan düzenlemelere göre konsolidasyona tâbi tutulan ortaklıklarını kapsayan, bu Yönetmelikte öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde yeterli ve etkin iç sistemler kurmak ve işletmekle yükümlüdürler.

(2) İç sistemler kapsamındaki birimler banka organizasyon yapısı içerisinde yönetim kuruluna bağlı olarak kurulur. Yönetim kurulu, denetim komitesinin görüşü, öneri, değerlendirme ve benzeri işlemlerine dayalı yapılacak olanlar hariç olmak üzere iç sistemler kapsamındaki görev ve sorumluluklarını kısmen veya tamamen iç sistemler sorumlusuna devredebilir. Görev ve sorumlulukları iç sistemler kapsamında yer alan birimler bazında ayrıştırılmak kaydıyla, birden fazla iç sistemler sorumlusu da belirlenebilir. İç sistemler sorumluluğu görevi ancak icrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyelerinden birine veya bu nitelikteki yönetim kurulu üyelerinden oluşan komitelere ya da denetim komitesine verilebilir. İç sistemler sorumlusu olan üyenin veya üye sayısının ikiden az olması sonucunu doğurması kaydıyla iç sistemler sorumlusu olan komite üyesinin görevden ayrılması, görevden alınması ya da aranan nitelikleri kaybetmesi durumunda onbeş gün içinde yerine aynı nitelikleri haiz bir yönetim kurulu üyesinin atanması zorunludur.

(3) İkinci fıkranın uygulaması bakımından, iç sistemler kapsamındaki birimlerin yöneticilerinin, banka organizasyon yapısında genel müdürle hiyerarşik bağı bulunmayan ve performans ile mali ve özlük haklarına ilişkin değerlendirmeleri yönetim kurulu ya da denetim komitesi tarafından yapılan genel müdür yardımcısı veya dengi seviyede bir üst yönetici vasıtasıyla yönetim kuruluna bağlı olması, bu birimlerin doğrudan yönetim kuruluna bağlı olmadığı sonucunu doğurmaz.

(4) Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla bankalar, kendi faaliyetlerinin kapsamını ve yapısal özelliklerini de dikkate alarak iç sistemlerinin organizasyon yapısına ve işleyişine ilişkin usul ve esasları belirler.

#### Yönetim kurulunun sorumlulukları

**MADDE 5 –(1)** İç sistemlerin bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulması, etkin, yeterli ve uygun bir şekilde işletilmesi, muhasebe ve finansal raporlama sisteminde sağlanan bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği ve muhafazası hususlarında her türlü tedbirin alınması, banka içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi nihai olarak yönetim kurulunun sorumluluğundadır.

(2) Banka yönetim kurulu, birinci fıkra çerçevesinde;

a) Bankanın organizasyon yapısını ve insan kaynakları politikasını oluşturmak, üst düzey yönetimin atanmasında aranılacak kriterleri belirlemek,

b) İç sistemler sorumlusunun görev ve sorumluluklarını açık bir şekilde yazılı olarak belirlemek ve faaliyetlerini izlemek,

c) İç sistemler kapsamındaki birimlerin faaliyetlerine ilişkin strateji ve politikalar ile uygulama usullerini yazılı olarak belirlemek, bunların etkin bir şekilde uygulanmasını ve idame ettirilmesini, birbirleri ile koordinasyonunu sağlamak,

ç) İç sistemler kapsamındaki birimlerin ve yöneticilerinin görev, yetki ve sorumluluklarını açık ve görev çatışmaları olmayacak şekilde belirlemek ve bu birimlerde görevlendirilen personelin çalışma usul ve esaslarını onaylamak, gerekli kaynakların tahsisini sağlamak,

d) İç sistemlere ilişkin uygulamalar ile ilgili olarak Kurumca ya da bağımsız denetçilerce tespit edilen veya banka denetim komitesince yönetim kurulu gündemine getirilen hata veya eksiklikleri zamanında dikkate alarak gidermek için gerekli önlemleri almak; tespit edilen eksiklik ve hataları değerlendirerek aynı veya benzer eksiklik ve hataların oluşabileceği alanlara ilişkin iç kontrol ve iç denetim faaliyetlerinin yönlendirilmesini sağlamak,

e) İç sistemler kapsamındaki birimlerin yöneticilerinin seçimine ve görevden alınmasına karar vermek,

f) İç sistemler kapsamındaki birimlerde görev yapan personelin mesleki yeterlilik ve gelişimlerini teminen ulusal ve uluslararası düzeyde konuları ile ilgili alanlarda sertifika edinmelerine yönelik eğitim programlarına katılımlarını sağlamak,

g) Stratejik karar alma sürecini belirlemek, izlemek ve planlama politikalarının oluşturulmasını sağlamak,

ğ) Bankanın maruz kaldığı riskler ve bu risklerin ölçüm yöntemleri ile yönetimi konusunda bilgi sahibi olmak,

h) Bankanın genel olarak ve her bir risk türü itibarıyla risk yönetimine ilişkin politika ve stratejilerini, alabileceği risk seviyesini ve bunlara ilişkin uygulama usullerini yazılı olarak belirlemek, birimler ve yöneticileri ya da bu birimlerde çalışan personel itibarıyla azami risk limitleri tahsis etmek,

ı) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Banka'nın risk iştahını tanımlamak, iş kollarının, iç sistemler yöneticilerinin ve iç sistemler sorumlusunun biraraya gelmelerini ve fikir alışverişinde bulunmalarını sağlamak, banka ölçeğinde etkili bir risk yönetim bakışı geliştirebilmek için iş kolları arasındaki iletişim sorunlarının giderilmesi ve iş kollarının piyasadaki gelişmeler, riskler ve risk azaltım teknikleri konusunda bilgilendirilmesini sağlamak,

i) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Bankanın gelir ve giderlerini önemli ölçüde etkileyecek risklerin alınmasına, izlenmesine, yönetilmesine ve raporlanmasına ilişkin politikaları ve bu politikadaki değişiklikleri onaylamak ve bunların uygulanmasını gözetmek,

j) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Üst düzey yönetimin bankanın karşı karşıya olduğu önemli riskler konusunda kendisine zamanında ve güvenilir raporlamalar vermesini sağlamak,

k) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Veri yönetimi politikalarını belirlemek, ilgili sistemlerin en etkili şekilde işleyişlerini temin etmeye yönelik kontrol süreçlerini oluşturmak ve uygulanmasını sağlamak,

l) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** İç sistemlerin etkinliğini izlemek,

m) **(Ek:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Müşterilerin şikayetlerini araştırılmasını ve sonucu hakkında ilgililere cevap verilmesini sağlayacak bir sistem geliştirilmesini ve bunların belirlenecek hususları ihtiva edecek şekilde kendisine düzenli raporlanmasını ve şikayet edilen hususlara ilişkin gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak,

n) **(Ek:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Tüm iş kollarına ilişkin prosedürlerin, kontrollerin ve risk ölçüm sistemlerinin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak,

o) **(Ek:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Banka'nın gerçekleştirdiği sermaye piyasası işlemleri, bilanço dışı işlemler ve menkul kıymetleştirme gibi işlemleri anlayabilecek birikime sahip olmak,

ö) (Ek:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup> Yeni veya kompleks ürün ve işlemlere ait iş modelleri, değerlendirme ve risk yönetimi uygulamalarının temelinde yatan varsayımları anlamak ve buna ilave olarak söz konusu varsayımların geçerliliğini yitirmesi halinde maruz kalınacak risk tutarını değerlendirmek,

p) (Ek:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup> Banka yönetiminin bankanın maruz bulunduğu muhtelif risklerin değerlendirilmesi için gerekli sistemi tesis etmesini, bankanın risklerini sermaye düzeyi ile ilişkilendirecek bir sistemi geliştirmesini ve içsel politikalara uyumun izlenebilmesi için gerekli yöntemi tesis etmesini sağlamak

ile yetkili ve sorumludur.

(3) (Değişik:RG-20/1/2016-29599) Yönetim kurulu, İSEDES'in tesis edilmesini ve uygulanmasını temin etmek suretiyle maruz kalınan riskler için yeterli sermaye bulundurulmasını sağlamakla yükümlüdür.

#### **Denetim komitesi üyelerinin nitelikleri**

**MADDE 6** –(1) Yönetim kurulu denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesinde kendisine yardımcı olmak üzere üyeleri arasından seçeceği icrai görevi bulunmayan aşağı iki üyesini banka denetim komitesi üyeleri olarak görevlendirir. Bu üyelerin;

a) Atamanın yapıldığı tarihten önceki son iki yıl da dahil olmak üzere;

1) Bankada icrai görevi bulunan yönetim kurulu üyelerinden olmaması,

2) İç sistemler ile mali kontrol ve muhasebe birimlerinde görev yapanlar hariç, bankanın ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarının personeli olmaması,

3) Bankanın ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarının bağımsız denetimini ya da derecelendirmesini veya değerlemesini yapan kuruluşların ya da bu kuruluşlar ile hukuki bağlantısı bulunan yurt dışındaki kuruluşların ortağı veya personeli olmaması veya bağımsız denetim, derecelendirme ya da değerlendirme sürecinde yer almaması,

4) Bankaya ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarına danışmanlık veya destek hizmeti veren kuruluşların ortağı veya personeli olmaması veya bu hizmeti veren kişilerden olmaması,

b) Bankada ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarda nitelikli pay sahibi olmaması,

c) Hakim ortağın, icrai görevi bulunan yönetim kurulu üyelerinin veya genel müdürün eşi veya ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) kan veya sıhrî hissmi olmaması,

ç) Aralıklı veya sürekli olarak, dokuz yıldan fazla bir süreyle aynı bankanın denetim komitesinde görev yapmamış olması,

d) Ana sözleşme hükmüne veya genel kurul kararına dayalı olarak tüm personele kârdan yapılan ödemeler hariç olmak üzere, bankadan ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklardan, bunların kârlılığına dayalı olarak herhangi bir alt altında ücret veya benzeri bir gelir sağlanmaması,

e) En az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olması ve bankacılık veya finans alanında en az on yıllık deneyime sahip olması,

f) Eş ve/veya çocuklarının bankada ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarında genel müdür, genel müdür yardımcısı veya dengi pozisyonda yönetici olmaması ve (1) ve (2) numaralı alt bendi hariç olmak üzere birinci fıkranın (a) bendi ile aynı fıkranın (b) bendinde aranan nitelik ve şartları haiz olması,

g) (Değişik:RG-19/1/2016-29598) Aşağıda belirtilen kuruluşlar dışında başka bir ticari kuruluşta görev almaması;

1) Yönetim kurulu üyeliği görevi ile sınırlı olmak üzere konsolide denetime tabi ortaklıklar,

2) Bankada doğrudan ya da dolaylı pay sahibi olan yurt içinde ya da yurt dışında kurulu tüzel kişiliğe sahip ortaklıklar,

3) Bankanın gerçek kişi ortaklarının ya da (2) numaralı alt bentte belirtilen ortakların birlikte veya tek başlarına, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettikleri ya da sınırsız sorumlulukla katıldıkları yurt içinde ya da yurt dışında kurulu kredi kuruluşları ile finansal kuruluşlar,

şarttır. Bu fıkranın (a) bendinin (2) numaralı alt bendi, denetim komitesi üyesinin aynı zamanda iç sistemler ile mali kontrol ve muhasebe birimlerinde görev yapabileceği anlamına gelmez. Bu fıkranın (g) bendindeki görev alma yasağı, bir yasayla veya yasanın verdiği yetkiyle ülke kalkınmasının veya belli bir sektörün veya alanın finansmanı amacıyla kurulmuş, mevduat ve katılım fonu kabul etmeyen bankaların denetim komitesi üyeleri hakkında uygulanmaz.

(2) Denetim komitesi üyelerinin seçiminde aranan nitelikler üyelerin söz konusu görevleri süresince aranır. Atanacak denetim komitesi üyelerinden en az bir tanesinin, hukuk, iktisat, maliye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi ve dengi dallarda en az lisans düzeyinde; mühendislik alanında lisans düzeyinde öğrenim görmüş ise belirtilen alanlarda lisansüstü düzeyde öğrenim görmüş ve komite üyelerinden en az birinin yurt içinde yerleşik olması zorunludur.

(3) Türkiye'de şube olarak faaliyet gösteren bankalarda ise kendisine bağlı icrai mahiyette faaliyet gösteren bir birim bulunmayan müdürler kurulu üyelerinden biri denetim komitesinde görevlendirilir. Bu üyede, birinci fıkranın (a) bendinin (3) ve (4) numaralı alt bentleri ile (ç), (d) ve (e) bentlerinde belirtilen nitelikler aranır. Bu üyenin eş ve/veya çocuklarının; bankada kendisine bağlı icrai mahiyette faaliyet gösteren bir birim bulunmayan müdürler kurulu üyesi, merkez şubesi müdürü, merkez şubesi müdür yardımcısı veya dengi pozisyonda yönetici olmaması, atamanın yapıldığı tarihten önceki son iki yıl da dahil olmak üzere, bankanın bağımsız denetimini, derecelendirmesini ya da değerlemesini yapan kuruluşların ortağı veya personeli olmaması veya bağımsız denetim, derecelendirme ya da değerlendirme sürecinde yer almaması, atamanın yapıldığı tarihten önceki son iki yıl da dahil olmak üzere danışmanlık veya destek hizmeti veren kuruluşların ortağı veya personeli olmaması veya bu hizmeti veren kişilerden olmaması şarttır.

(4) Denetim komitesi üye sayısının herhangi bir nedenle ikinin altına düşmesi halinde, yönetim kurulu en geç onbeş gün içerisinde bu maddede aranan nitelikleri haiz yeter sayıda üyesini denetim komitesine atamak zorundadır. Yönetim kurulunda bu maddede aranan nitelikleri haiz üye bulunmaması halinde icrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri geçici denetim komitesine atanabilir. Geçici süreli atamalarda, atama tarihinden itibaren icrai görevi bulunmayan üye niteliğini haiz olması şartı aranır. Yönetim kurulu, geçici görevle atanan denetim komitesi üyesi yerine atama tarihinden itibaren bir ay içerisinde bu maddede belirtilen nitelikleri haiz yönetim kurulu üyesi atanabilmesi için yeni yönetim kurulu üyesi seçimi amacıyla genel kurulun olağanüstü toplantıya çağırılması da dahil olmak üzere gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

#### **Denetim komitesi üyelerinin yetki ve sorumlukları**

**MADDE 7** –(1) Denetim komitesi, yönetim kurulu adına bankanın iç sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin Kanun ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşları ile derecelendirme, değerlendirme ve destek hizmeti kuruluşlarının yönetim kurulu tarafından seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak, yönetim kurulu tarafından seçilen ve sözleşme imzalanan bu kuruluşların faaliyetlerini düzenli olarak izlemek, Kanuna istinaden yürürlüğe giren düzenlemeler uyarınca konsolidasyona tâbi ortaklıkların iç denetim faaliyetlerinin konsolide olarak sürdürülmesini ve eşgüdümünü sağlamakla görevli ve sorumludur.

(2) Denetim komitesi, birinci fıkrada kapsamında;

a) İç kontrol, iç denetim ve risk yönetimine ilişkin bu Yönetmelikte yer alan hükümlere ve yönetim kurulunca onaylanan banka içi politika ve uygulama usullerine uyulup uyulmadığını gözetmek ve alınması gerekli görülen önlemler konusunda yönetim kuruluna önerilerde bulunmak,

b) İç sistemler kapsamındaki birimlerin personelinin doğrudan kendisine ulaşabilmesini sağlayacak iletişim kanallarını oluşturmak,

c) İç denetim sisteminin bankanın mevcut ve planlanan faaliyetlerini ve bu faaliyetlerden kaynaklanan risklerini kapsayıcı kapsamadığını gözetmek, yönetim kurulunun onayıyla yürürlüğe girecek iç denetime ilişkin banka içi düzenlemeleri incelemek,

ç) İç sistemler kapsamındaki birimlerden denetim komitesine bağlananların yöneticilerinin seçimine yönelik yönetim kuruluna önerilerde bulunmak, yönetim kurulunun bunları görevden alması sırasında görüş vermek,

d) İç sistemlere ilişkin olarak üst düzey yönetimin görüş ve önerilerini almak ve bunları değerlendirmek,

e) Banka içi usulsüzlüklerin doğrudan kendisine veya iç denetim birimine ya da müfettişlere bildirilmesini sağlayacak iletişim kanallarının tesis edilmesini sağlamak,

f) Müfettişlerin görevlerini bağımsız ve tarafsız şekilde yerine getirip getirmediğini izlemek,

g) İç denetim planlarını incelemek,

ğ) Yönetim kuruluna, iç sistemler kapsamındaki birimlerde görev yapacak personelde aranması gereken nitelikler ile ilgili önerilerde bulunmak,

h) İç denetim raporlarında tespit edilen hususlar konusunda üst düzey yönetimin ve bunlara bağlı birimlerin aldığı önlemleri izlemek,

ı) İç sistemler kapsamındaki birimlerde görevli yönetici ve personelin mesleki eğitim düzeylerini ve yeterliliğini değerlendirmek,

i) Bankanın taşıdığı risklerin tespit edilmesi, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi için gerekli yöntem, araç ve uygulama usullerinin mevcut

olup olmadığını değerlendirmek,

j) Müfettişler ve bankanın bağımsız denetimini yürüten bağımsız denetim kuruluşunun bağımsız denetçileri ile düzenli aralıklarla yılda dört defadan az olmamak üzere belirlenecek program ve gündemler dahilinde görüşmelerde bulunmak,

k) Görev ve sorumlulukları kapsamındaki işlerin gereğine göre yerine getirilmesi, etkinliğinin sağlanması ve geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan uygulamalar konusunda ilgili üst düzey yönetimin, risk yönetimi, iç kontrol ve iç denetim birimlerinde çalışan personel ve bağımsız denetim kuruluşunun görüş ve değerlendirmeleri hakkında yönetim kurulunu bilgilendirmek,

l) Bankanın muhasebe uygulamalarının Kanuna ve ilgili diğer mevzuata uygunluğu kapsamında bağımsız denetim kuruluşunun değerlendirmelerini gözden geçirmek, ilgili üst düzey yönetimin tespit edilen tutarsızlıklar konusundaki açıklamasını almak,

m) Üst düzey yönetim ve bağımsız denetçiler ile birlikte, bağımsız denetimin sonuçlarını, yıllık ve üçer aylık mali tablolar ile bunlara ilişkin dokümanları, bağımsız denetim raporunu değerlendirmek ve bağımsız denetçinin tereddüt ettiği diğer konuları çözüme kavuşturmak,

n) **(Değişik:RG-4/3/2017-29997)** Bankanın sözleşme imzalayacağı derecelendirme kuruluşları, bilgi sistemleri denetimi yapanlar da dahil olmak üzere bağımsız denetim kuruluşları ve değerlendirme kuruluşları ile bunların yönetim kurulu başkan ve üyeleri, denetçileri, yöneticileri ve çalışanlarının banka ile ilişkili faaliyetlerinde bağımsızlığını ve tahsis edilen kaynakların yeterliliğini değerlendirmek, değerlendirmelerini bir rapor ile yönetim kuruluna sunmak, hizmet alınması halinde de sözleşme süresince, değerlendirme kuruluşları için bir yıldan diğer kuruluşlar için üç aydan fazla olmamak üzere, düzenli bir şekilde bu işlemleri tekrarlamak,

o) Bankanın alacağı destek hizmetine ilişkin risk değerlendirmesi yapmak, değerlendirmelerini bir rapor halinde yönetim kuruluna sunmak, hizmet alınması halinde de sözleşme süresince, bir yıldan fazla olmamak üzere, düzenli bir şekilde bu işlemleri tekrarlamak ve ayrıca, destek hizmeti kuruluşunun sağladığı hizmetlerin yeterliliğini izlemek,

ö) Bankanın finansal raporlarının gerçek ve yansıtılması gereken tüm bilgileri kapsayıp kapsamadığını, Kanuna ve ilgili diğer mevzuata uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığını gözetmek, tespit edilen hata ve usulsüzlükleri düzeltirmek,

p) Finansal raporların, bankanın mali durumunu, yapılan işlerin sonuçlarını ve bankanın nakit akımlarını doğru olarak yansıtır yansıtmadığı ve Kanunda ve ilgili diğer mevzuatta belirlenen usul ve esaslara uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı konusunda bağımsız denetçiler ile görüşmek,

r) Altı aylık dönemi aşmamak kaydıyla, dönem içerisinde icra ettiği faaliyetleri ve bu faaliyetlerin sonuçlarını yönetim kuruluna raporlamak, raporda bankada alınması gereken önlemlere, yapılmasına ihtiyaç duyulan uygulamalara ve bankanın faaliyetlerinin güven içinde sürdürülmesi bakımından önemli gördüğü diğer hususlara ilişkin görüşlere yer vermek,

s) Kredi açma yetkisini haiz olanların, kendileri ile eş ve velâyeti altındaki çocuklarının veya bunlarla risk grubu oluşturan diğer gerçek ve tüzel kişilerin taraf olduğu kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar verme aşamalarında yer alıp almadığını takip etmek ve bu hususların kendilerine bildirilmesini sağlayacak iletişim kanallarını oluşturmak

ile görevli ve yetkilidir.

(3) Denetim komitesi, İSEDES'in yeterliliği ve doğruluğu hakkında gerekli güvenceyi sağlayacak denetim ve kontrol sürecini oluşturmakla yükümlüdür.

#### **Üst düzey yönetimin görev ve sorumlulukları**

**MADDE 8 – (1) Üst düzey yönetim;**

a) Görev ve sorumlulukları kapsamındaki işlerin gereklerine göre yerine getirilmesi, etkinliğinin sağlanması ve geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan uygulamalar konusunda öneriler geliştirmek,

b) Sorumlu oldukları birimlerde görev yapan banka personelini koordine etmek, yeterliliklerini gözeterek görev dağılımı yapmak ve görev ve sorumluluklarını etkin olarak yerine getirip getirmediklerini izlemek,

c) Sorumlu oldukları birimlerde ortaya çıkan eksiklik veya hataları çözmek ve bunları ya da alınması gerekli görülen tedbirleri ilgili iç sistemler sorumlusuna raporlamak,

ç) Beklenmedik durumların ortaya çıkması halinde kendilerine tanınan yetki çerçevesinde inisiyatif kullanmak,

d) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>** Bankanın karşı karşıya olduğu önemli riskler konusunda yönetim kuruluna zamanında ve güvenilir raporlama yapmak ve görev alanlarıyla ilgili risk yönetimine uyumu gözetmek,

e) Yönetim kurulunca verilen diğer görevleri yerine getirmek

ile görevli ve sorumludur.

(2) İç sistemler kapsamındaki birimlerin üst düzey yöneticileri, aynı zamanda birimlerine ilişkin 5 inci maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca banka yönetim kurulu tarafından onaylanan strateji ve politikaları uygulamak ve ilgili iç sistemler sorumlusu tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmekle görevli ve sorumludur.

## **İKİNCİ KISIM**

### **İç Kontrol Sistemi**

#### **BİRİNCİ BÖLÜM**

#### **İç Kontrol Sisteminin Amaç ve Kapsamı**

#### **İç kontrol sisteminin amacı ve kapsamı**

**MADDE 9 –(1)** İç kontrol sisteminin amacı, bankanın varlıklarının korunmasını, faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, banka içi politika ve kurallara ve bankacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve finansal raporlama sisteminin güvenilirliğini, bütünlüğünü ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini sağlamaktır.

(2) İç kontrol sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için;

a) Banka bünyesinde işlevsel görev ayrımının tesis edilmesi ve sorumlulukların paylaşılması,

b) Muhasebe ve finansal raporlama sisteminin, bilgi sistemleri ve banka içi iletişim kanallarının etkin çalışacak şekilde tesis edilmesi,

c) İş sürekliliği planı ve ilgili diğer planların hazırlanması,

ç) İç kontrol faaliyetlerinin oluşturulması,

d) Bankanın iş süreçleri üzerinde kontrollerin ve iş adımlarının gösterildiği iş akım şemalarının oluşturulması, zorunludur.

(3) İç kontrol sistemi, bankanın yurt içi ve yurt dışı şubeleri ile genel müdürlük birimlerini, konsolidasyona tabi ortaklıklarını ve tüm faaliyetlerini kapsayacak şekilde yapılandırılır.

#### **İşlevsel görev ayrımı**

**MADDE 10 – (1)** Banka nezdinde, hata ve sahtekarlığın, menfaat çatışmalarının, bilgi manipülasyonunun ve kaynakların kötüye kullanımının önlenmesi amacıyla aynı konudaki faaliyetlere ilişkin görev ayrıştırması yapılarak, banka içindeki tüm birimlerin, personelin ve komitelerin yetki ve sorumlulukları açıkça ve yazılı olarak belirlenir. Menfaat çatışması doğabilecek faaliyetlerin tespit edilerek mümkün olduğunca en aza indirilmesi ve risk doğuran bir işlemin yapılmasına karar verilmesi, işlemin muhasebeleştirilmesi ve işlemten kaynaklanan riskin yönetilmesi işlevlerinin farklı personelin sorumluluğuna verilmesi sağlanır.

#### **Bilgi sistemlerinin tesisi**

**MADDE 11 –(1)** Banka içinde tesis edilecek bilgi sistemlerinin yapısının bankanın ölçeği, faaliyetlerinin ve sunulan ürünlerin niteliği ve karmaşıklığı ile uyumlu olması zorunludur.

(2) Bilgi sistemleri asgari olarak;

a) Bankacılık faaliyetlerinin yürütülmesi ve Kanunda, Kanuna ilişkin alt düzenlemelerde ve ilgili diğer mevzuatta bankalar için tanımlanan tüm sorumlulukların yerine getirilmesi açısından gerekli olan bütün bilgilerin, elektronik ortamda güvenli ve istenildiği an erişime olanak sağlayacak şekilde kaydedilmesine ve kullanılmasına,

b) Yasal ve içsel sermaye yeterliliği hesaplamaları da dahil olmak üzere risk ölçüm yöntem veya modelleri kullanılarak risklerin ölçülebilmesine ve zamanında ve etkin bir şekilde raporlanabilmesine,

c) Sunulan ürünler, faaliyet türleri, coğrafya veya risk doğuran gruplar bazında veri toplulaştırması yapılabilmemesine,

ç) Yıllık bütçe ve hedeflerden sapmaların tespit edilebilmesine,

- d) Önceden belirlenen risk limitlerine yaklaşılmaması halinde uyarıcı bilgiler üretilebilmesine,
- e) Belirlenen azami risk düzeylerine ilişkin aşımaların ve istisnaların zamanında raporlanabilmesine, risk limitleri ya da risk düzeylerine ilişkin aşımaların istisna getirilmediği durumlarda aşımı engelleyebilecek otokontrol noktalarının kurulabilmesine,
- f) Risk alma düzeyine göre sunulan hizmetlere ve faaliyetlere ilişkin yasal sermaye yeterliliği kapsamında hesaplanan sermaye yükümlülüğünün tahsisine,
- g) Stres testi ve senaryo analizi yapılabilmesine,
- ğ) Muhasebe kayıtlarının işlem bazında Tek Düzen Hesap Planına ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak, dördüncü fıkraya uyarınca yurt içinde tesis edilmesi gereken birincil sistemler üzerinden ve arada başka bir muhasebe sistemini referans almaksızın doğrudan oluşturularak tutulabilmesine,
- imkan verecek bir yapıda tesis edilir.
- (3) Bilgi sistemlerinin güvenilirliğinin sağlanması ve düzenli olarak güncellenerek gerekli değişikliklerin yapılması zorunludur.
- (4) Bankaların birincil ve ikincil sistemlerini yurt içinde bulundurmaları zorunludur.
- (5) Bankaların bilgi sistemlerinin unsurları ile kontrolüne ilişkin asgari usul ve esasları belirlemeye Kurul yetkilidir.
- (6) Birincil ve ikincil sistemler kapsamında destek hizmeti alınıp alınmadığına bakılmaksızın, bu sistemler için iş sürekliliğini sağlamaya yetecek nitelik ve sayıda yurt içinde personel istihdam edilmesi zorunludur.
- (7) İkinci fıkranın (ğ) bendi uygulaması bakımından, yasal defterlere ilişkin mevzuat hükümleri ile bu bentte aranan diğer koşullar saklı kalmak kaydıyla, bankalar, işlemlerini asgari seviyede işlem türü, finansman konusu, teminat türü, risk derecesi, taraf türü, yerleşiklik, açılış tarihi, vade, valör, tabi olunan yasal kesintiler, aynı faiz oranı uygulanması, aynı ücret/komisyon gibi kesintilere tabi olma bakımından toplulaştırmak suretiyle muhasebeleştirilebilirler. Bu durumlarda, her bir toplu muhasebeleştirme kaydının içerdiği işlemlerin, istenildiğinde işlem bazında muhasebeleştirmeyi mümkün kılacak şekilde ve işlem bazlı muhasebe detayı da dahil her türlü ayrıntıları ile birlikte sorgulanma yapılabilir biçimde bilgi sisteminde tutulması şarttır.

### **İletişim yapısı ve iletişim kanallarının tesisi**

**MADDE 12** –(1) Bankanın organizasyon yapısı içinde bilginin, bilgi güvenliği dahilinde ilgili yönetim kademeleri ile sorumlu personele ulaşacak biçimde dikey ve yatay akışı ve bankanın amaçları, stratejileri, politikaları, uygulama usulleri ve beklentileri hakkında alt birim yöneticilerinin ve operasyonda görevli personelin tam anlamıyla bilgi sahibi olması sağlanır. Personele yönlendirilecek bilgilerin içeriğinde banka faaliyetlerine ilişkin politikalara, bunların uygulama usullerine ve bankanın faaliyet performansına ilişkin verilere yer verilir. Banka personelinin görev ve sorumluluklarına ilişkin kuralları bilmeleri ve gerekli bilgilerin ilgili personele hızlı bir biçimde ulaşması sağlanır.

(2) Yatay bilgi akışının sağlanması suretiyle banka içindeki veya bankanın kontrol ettiği kuruluşlara ait bir birimin sahip olduğu bilginin, o bilgiye gereksinim duyan diğer birimlerle paylaşılması temin edilir.

(3) Banka personelinin karşılaştığı problemlerin kendi birimlerindeki yönetim kademeleri ile iç kontrol birimine, mutad uygulamalara göre şüpheli gördükleri veya tereddüt ettikleri hususların ise problemlerin bildirildiği yönetim kademeleri ve birim ile birlikte ayrıca iç denetim birimine raporlamalarını sağlayacak banka bünyesinde uygun iletişim kanallarının tesisi ve idamesi zorunludur.

(4) Tesis edilecek iletişim kanallarının Kanununun 73 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen sır saklama yükümlülüğüne aykırılık oluşturulmaması için her türlü tedbir alınır.

### **İş sürekliliği yönetimi ve planı**

**MADDE 13** –(1) Bankaların, bir kesinti anında faaliyetlerinin sürdürülmesi veya zamanında kurtarılmasını sağlamak üzere operasyonel, finansal, yasal ve itibari olumsuz etkileri en aza indirmeyi amaçlayan yönetim kurulu tarafından onaylanmış bir iş sürekliliği yönetim yapısı oluşturulmaları zorunludur.

(2) İş sürekliliği yönetimi kapsamında, iş sürekliliğinin gereklerini yerine getirmek üzere gerekli süreçler tesis edilir ve gereken tedbirler alınır.

(3) İş sürekliliği planlamasına yönelik olarak iş etki analizi çalışmaları yapılır ve kurtarma stratejileri belirlenir. Bu çalışmalar ışığında bir iş sürekliliği planı oluşturulur ve bu plan yönetim kurulu tarafından onaylanır.

(4) İş etki analizi kapsamında, ilgili çalışanların katılımıyla, iç ve dış bağımlılıklar belirlenir ve meydana gelebilecek bir kesinti durumunda gereken faaliyet düzeyini ortaya koymak üzere operasyonlar önem düzeyleri açısından sınıflandırılır. Farklı kesinti senaryolarının faaliyetler üzerinde yaratabileceği muhtemel riskler ve bunların potansiyel etkileri değerlendirilir.

(5) İş etki analizini temel alan, kurtarma öncelikleri ve hedeflerini ortaya koyan bir kurtarma stratejisi geliştirilir. Kurtarma stratejisinin uygulanması ile ilgili detaylara iş sürekliliği planında yer verilir.

(6) İş sürekliliği planının bankanın hedefleri ve öncelikleriyle uyumlu, güncel ve yeterli olması esastır. Risklerin açık ve net olarak tanımlandığı bu planda, faaliyet kesintilerinin yönetilmesi için görev ve sorumlulukların belirlenmesi, plan dâhilinde önemli göreve sahip personele ulaşılabilmesi durumunda yetki ve karar verme yapısının sürdürülebilmesi ve planın hangi koşullarda uygulamaya alınacağı hususlarına yer verilir. Plan geliştirilirken, varsa destek hizmeti alınan kuruluşlar da dikkate alınır. Personel, iş sürekliliği planı ile ilgileri çerçevesinde bilgilendirilir, görev ve sorumlulukları konusunda eğitilir.

(7) Herhangi bir acil veya beklenmedik durumda öncelikli gerçekleştirilecek eylemleri ve alınacak tedbirleri belirlemek üzere iş sürekliliği planının bir parçası olarak acil ve beklenmedik durum planı oluşturulur. Karşılaşılan durum bu plan kapsamında çözülmediği takdirde iş sürekliliği planının diğer kısımları devreye alınır.

(8) Acil ve beklenmedik durum planı kapsamında, ortaya çıkabilecek sorun ya da kriz ile başa çıkmak amacıyla gerekli önlemler alınır, gerektiğinde kullanılacak üzere ana hizmetlerin verildiği ortam ile aynı risklere maruz olmayan bir yönetim ve çalışma ortamı tesis edilir. Acil ve beklenmedik durum planında:

a) Muhtemel acil ve beklenmedik durumlar karşısında, her banka operasyonu için bir öncelik sırası, yetki devri, durumun gerektirdiği personelin teminine ilişkin düzenlemeler, yönetim ile personelin temas düzeni, sırası ve yöntemi açık olarak belirlenir.

b) Ödeme ve mutabakat sistemlerine ilişkin muhtemel acil ve beklenmedik bir duruma yönelik olarak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası yetkilileri, bankalararası ödeme, mutabakat ve takas sistemleri sorumluları ve Kurum ile muhtemel haberleşme düzeni; halkla ve müşterilerle ilişkilere yönelik kamuya açık bir haberleşme kanalı ya da ağı tesis edilmesi sağlanır.

c) Müşteriler ve yayın organlarının zamanında ve doğru haber almasının teminine yönelik kullanılacak iletişim yöntemlerinin belirtildiği bir haberleşme stratejisi belirlenir.

ç) Genel müdürlük ve şubeler arasında, buna ilaveten bilgi işlem merkezi ile şubeler arasında özel hatlar kullanılarak çoklu haberleşme metodlarının kullanımını güvence altına alınır.

d) Bankanın faaliyetlerini sürdürebilmek için ihtiyaç duyabileceği tüm kaynaklar dikkate alınır, varlıkların korunmasına yönelik tedbirler ve hasar gören varlıkların değerlendirilmesine yönelik usuller belirlenir.

e) Müşterilerin ve personelin güvenliğine azami önem verilir.

(9) İş sürekliliği planı ve bu plan kapsamındaki diğer planlar, ilgili tüm birimlere görev ve sorumlulukları çerçevesinde belirlenmiş bir içerikle basılı halde iletilir. Personelin plan ve bu plan dahilinde üstlendiği sorumluluk hakkında alternatif iletişim kanalları üzerinden bilgi sahibi olması sağlanır. Planda belirtilen hususların eşgüdümü için yetkili bir birim belirlenir.

(10) Bilgi sistemlerinin sürekliliği, iş sürekliliği planı kapsamında hazırlanan ve yönetim kurulu tarafından onaylanmış bilgi sistemleri süreklilik planı ve acil ve beklenmedik durum planında ele alınır. İş süreklilik planı kapsamındaki planlar ayrı ayrı hazırlanabileceği gibi tek bir planın parçası da olabilirler.

(11) İş sürekliliği planı kapsamındaki planları gözden geçirecek bir sistem oluşturulur. Bankanın iş süreçlerini veya bilgi sistemlerini etkileyecek değişikliklerden sonra planlar gözden geçirilerek güncellenir. Bu planlar, otomatik ve manuel işleyen süreçlerde olası kısa veya uzun süreli kesintiler dikkate alınarak genel müdürlük ve örnek şubeler ile diğer birimlerde yılda en az bir kez test edilir. Testlere varsa kritik iş süreçlerine destek veren bilgi teknolojileri sistemlerinin ayağa kaldırılmasında rol oynayacak destek hizmeti kuruluşları da dahil edilir. Test sonuçları uygun bir değerlendirilmeyi müteakip üst yönetime raporlanır ve gerekmesi halinde planın güncellenmesinde kullanılır.

### **İç kontrol faaliyetleri**

**MADDE 14 – (1)** İç kontrol faaliyetleri asgari olarak aşağıdaki kontrolleri kapsar.

- Faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü.
- İletişim kanalları ile bilgi sistemlerinin ve finansal raporlama sisteminin kontrolü.
- Uyum kontrolleri.

(2) İç kontrol faaliyetleri, bankanın günlük tüm faaliyetlerinin bir parçasını oluşturur. İç kontrole ilişkin yazılı politika ve uygulama usullerinin, önce faaliyeti gerçekleştiren personel tarafından sonra iç kontrol personeli tarafından icra edilecek bir yaklaşımla geliştirilmesi sağlanır ve bankanın tüm personeli gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin geliştirilen iç kontrol faaliyetlerine dair politika ve uygulama usulleri hakkında bilgilendirilir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### İç Kontrol Faaliyetleri Kapsamındaki Kontroller

#### Faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü

**MADDE 15 – (1)** Bankaların faaliyetlerinin icrasına ilişkin işlemler operasyonel faaliyetleri oluşturur. Operasyonel faaliyetlere ilişkin kontroller ile operasyonların verimliliği ve etkinliğinin sağlanması amaçlanır.

(2) Operasyonel faaliyetlere ilişkin olarak aşağıda belirtilen kontrol faaliyetlerinin bankalar tarafından uygulanması şarttır.

a) Raporlama: Üst yönetime sunulmak üzere, günlük, haftalık veya aylık bazda olağanüstü durum, şüpheli işlem, aykırılık ve genel performans raporları hazırlanması.

b) Fiziki kontrol: Bankaya ait veya müşteriler ve diğer taraflar adına saklanan nakit para, menkul kıymetler gibi finansal varlıklar da dahil olmak üzere maddi varlıklara erişilebilmesine, bunların kullanımına ve saklanmasına yönelik kurallar ve sınırlamalar konulması, tüm maddi varlıkların düzenli aralıklarla envanterinin çıkarılması.

c) Onaylama ve yetkilendirme: Çift taraflı ve çapraz kontrol ve imza usullerinin tesis edilmesi, belirli limitlerin üzerindeki işlemler için onay ya da yetki alınması.

ç) Sorgulama ve mutabakat sağlama: İşlemlerin detaylarının, faaliyetlerin ve risk yönetim modellerine ait çıktıların doğruluğunun sorgulanması, hesapların karşılaştırılması, düzenli aralıklarla mutabakatların gerçekleştirilmesi.

d) Limitlere uygunluk incelemeleri, aşım ve aykırılıkların takibi: Genel ve özel risk limitlerine uyulup uyulmadığının incelenmesi ve limit aşımalarının izlenmesi.

#### İletişim kanallarının ve bilgi sistemlerinin kontrolü

**MADDE 16 – (1)** Bankanın iletişim kanallarının ve bilgi sistemlerinin kontrolü ile banka bünyesinde elde edilen bilginin güvenilir, tam, izlenebilir, tutarlı ve ihtiyacı karşılayacak uygun biçim ve nitelikte olması ve ilgili birim ve personel tarafından zamanında erişilebilmesi imkanının sağlanması amaçlanır.

(2) İletişim kanallarına ilişkin kontroller;

a) Banka içinde ya da konsolidasyona tabi ortaklıklarında üretilen ve Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile banka yönetim kurulunca onaylanan politika ve stratejilere göre herhangi bir sınırlamaya tabi tutulması gereken bilgilerden ilgili birim ve personele erişim imkanı tanınanlar üzerinde sınırlamalar bulunup bulunmadığına,

b) Banka, çalıştığı birim ve kendi performansı hakkında personele düzenli olarak bilgi verilip verilmediğine,

c) Kanunda ve ilgili diğer mevzuatta yapılan değişiklikler ile yeni ürün veya faaliyetler hakkında personelin bilgilendirilip bilgilendirilmediğine,

ç) Karşılaşılan problemler, mutad uygulamalara göre tereddüt edilen hususlar hakkında ilgili personel tarafından kendi birimlerindeki yönetim kademelerine ve iç kontrol birimine ne kadar sıklıkla raporlama yapıldığına, ilişkin kontrol faaliyetlerinden oluşur.

(3) Bilgi sistemlerine ilişkin kontroller, genel bilgi sistemi kontrolleri ve uygulama kontrollerinden oluşur. Genel bilgi sistemi kontrolleri, bilgi sistemi ve yönetimine ilişkin faaliyet ve bu faaliyetlere ilişkin süreçlerin kontrollerini kapsar. Uygulama kontrolleri, bilgi sistemleri içerisinde yer alan ve bankacılık faaliyetlerini yürütmek veya desteklemek için kullanılan finansal verilerin tanınmaması, üretilmesi, kullanılması, bütünlük ve güvenilirliğinin sağlanması, verilerin erişiminin yetkilendirilmesi gibi tüm iş süreçlerinde kullanılması gereken iç kontrolleri kapsar. Uygulama kontrolleri kapsamında asgari olarak veri oluşturma/yetkilendirme kontrolleri, girdi kontrolleri, veri işleme kontrolleri, çıktı kontrolleri ve sınır kontrolleri gerçekleştirilir. Kurul, genel bilgi sistemi kontrolleri ile uygulama kontrolleri çerçevesinde icra edilecek asgari kontrollerin kapsamına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

#### Finansal raporlama sistemlerinin kontrolü

**MADDE 17 – (1)** Finansal raporlama sistemlerinin kontrolü, muhasebe ve raporlama sistemlerinin bütünlüğünün ve güvenilirliğinin sağlanmasını hedefler. Bu kapsamda gerçekleştirilecek kontroller, asgari olarak;

a) Finansal tablolara dahil edilmemesi veya finansal tablolarda yanlış ifade edilmesi halinde, kullanıcıların finansal tablolardaki bilgilerden yararlanarak aldıkları ekonomik kararları etkileme düzeyi yüksek olan bilgiler dikkate alınarak, finansal raporlarda yer alan bilgilerin özel kontrolü ve kontrol edilen bilgilere dayanak teşkil eden işlemlerin kontrolünü,

b) İşlemlerle, varlık ve yükümlülüklerin kayda alınması ile finansal raporlara yansıtılması arasında uygulanma sürecinde oluşabilecek hataların ve eksikliklerin saptanabilmesine yönelik kontrolü,

c) Finansal raporların Kanuna ve Kanuna istinaden yürürlüğe konulan düzenlemelere uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığının kontrolünü, içerir.

#### Uyum kontrolleri

**MADDE 18 – (1)** Uyum kontrolleri vasıtasıyla, bankanın gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi planladığı tüm faaliyetlerin ve yeni işlemler ile ürünlerin Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, banka içi politika ve kurallar ile bankacılık teamüllerine uyumunun sağlanması hedeflenir. Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile banka içi politika ve kurallardaki değişiklikler hakkında, banka personelinin en kısa sürede bilgilendirilmesi sağlanır.

(2) Uyumun kesintisiz kontrolü, iç kontrol birimi veya uyum kontrolüyle görevlendirilecek ve iç kontrol birimi ile aynı iç sistemler sorumlusuna bağlı olarak çalışacak bankanın diğer faaliyetlerinden bağımsız olarak örgütlenilecek bir birim tarafından gerçekleştirilir.

(3) Yeni ürün ve işlemler ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler için yönetim kurulundan onay alınmadan önce ikinci fıkra uyarınca görevlendirilen birimden görüş alınır.

(4) Bankanın yurt dışı şubelerinde ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarında, yurt dışı düzenlemelere uyumu kontrol edecek asgari birer personel görevlendirilir ve ikinci fıkra uyarınca, uyum kontrolüyle görevlendirilmiş birime bağlı olarak raporlama yapmaları sağlanır.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### İç Kontrol Birimi ve İç Kontrol Personeli

#### İç kontrol birimi

**MADDE 19 – (1)** İç kontrol sistemi ile iç kontrol faaliyetleri ve bunların nasıl icra edileceği, bankanın gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerin nitelikleri dikkate alınarak, iç kontrol birimi tarafından ilgili birimlerin üst düzey yöneticileri ile birlikte tasarlanır.

(2) İç kontrol biriminde bir yönetici ile bankanın ölçeği, faaliyetlerinin niteliği ve karmaşıklığına göre yeterli sayıda ve mesleki uzmanlığa sahip iç kontrol personeli görev yapar. İç kontrol birimi fiziken banka genel müdürlüğünde yer alır. Türkiye’de şube açarak faaliyet gösteren yurt dışında kurulu bankalarda iç kontrol birimi, merkez şubede tesis edilir.

(3) İç kontrol faaliyetlerinin yerine getirilip getirilmediği, kurallara ve sınırlamalara uyulup uyulmadığı, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı hususları, belirlenen değişik yönetim kademelerinde ve ilgili kontrol basamak ve noktalarında kontrol edilerek tespitlerin niteliği de dikkate alınmak suretiyle normal veya acil bir şekilde iç kontrol personeline iç kontrol birimine bildirilmesi temin edilir.

(4) İç kontrol faaliyetlerinin, bankanın operasyonel faaliyetlerini gerçekleştiren personel ile iç kontrol personeli arasında dağılımına ilişkin usul ve esaslar ile her iç kontrol faaliyeti için tahsis edilecek iç kontrol personeli sayısı ve hangi kontrol mekanizma ve yöntemlerinin kullanılacağı, iç kontrol birimi yöneticisi ve ilgili üst düzey yönetim tarafından birlikte belirlenir. İç kontrol personelinin görev yaptığı mahaldeki bankanın faaliyetlerini yürüten diğer personelle eşgüdümü ve işbirliği iç kontrol birimi tarafından sağlanır.

(5) İç kontrol birimine raporlanan kontrol sonuçları bu birim bünyesinde muhafaza edilir. Raporlamalar, operasyonel faaliyetleri yürüten banka personeli ve iç kontrol personeli tarafından yapılanlar olarak ayrıştırılır ve bunlar da niteliklerine göre sınıflandırılır. Belirtilen şekilde gruplandırılan

raporlamalar için kontrol birimi yöneticisi ve ilgili üst düzey yönetim tarafından değerlendirilir ve iç kontrol sisteminin geliştirilmesi ya da iç kontrol faaliyetlerinin aksamadan yürütülmesi için gerekli görülen tedbirler alınır.

(6) Beşinci fıkrada kapsamındaki uygulamalar hakkında en fazla üçer aylık dönemler itibarıyla denetim komitesine bilgi verilir.

(7) İç kontrol birimi yöneticisinin en az yedi yıllık bankacılık deneyimine sahip olması şarttır. İç kontrol birimi yöneticisi, iç kontrol personelinin görev, yetki ve sorumluluklarının gerektirdiği nitelikleri haiz olup olmadıklarını değerlendirir, mesleki bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programları hazırlar ve bunların görevlerini icrai birimlerin etkisinde kalmaksızın tarafsız olarak icra edip etmediklerini izler.

(8) İç kontrol birimi faaliyetlerinin bir iç kontrol personeli ile sürdürülmesinin mümkün olduğu bankalarda iç kontrol birimi yöneticisi görev, yetki ve sorumluluklarını da haiz olmak üzere iç kontrol birimi faaliyetleri bu personel tarafından icra olunur.

#### **İç kontrol personelinin görev ve yetkileri**

**MADDE 20 –** (1) İç kontrol birimine bağlı iç kontrol personeli görevlerini, operasyonel faaliyetlerin gerçekleştirildiği birim veya şubelerde ve genel müdürlükte yürütürler. Bankalar, şube faaliyetlerinin banka toplam işlem hacmi içerisindeki payı, taşıdıkları operasyonel riskleri, bankanın risk profili içerisindeki etkisi, personel sayısı ve günlük faaliyetlerin merkezden kontrol edilebilme imkanları gibi hususları da dikkate alarak bazı şubelerde sürekli iç kontrol personeli bulundurulabilir. İç kontrol personelinin görev yerleri, iç kontrol birimi yöneticisi tarafından uygun görülecek sürelerde değiştirilir. İç kontrol personeli, iç kontrol faaliyetleri dışında bir faaliyette bulunamazlar.

(2) İç kontrol personeli, bankanın tüm faaliyetlerinin güvenli bir biçimde icra edilmesini izlemek, incelemek ve kontrol etmek amacıyla ilgili birimlerden raporlamaya dayalı bilgi talebinde bulunurlar, çeşitli kontrol dokümanları ve araçları üzerinden genel veya özel gözlemlere ve izlemeye dayalı kontrol ya da inceleme yaparlar, tespitlerini raporlara bağlarlar veya uyarı mesajları hazırlayarak ilgili birimlere tebliğ ederler. İç kontrol personeline, izledikleri, inceledikleri ve kontrol ettikleri hususlara ilişkin olarak banka personelinin ilave açıklama isteme ve bunların fikirlerine başvurma yetkileri verilir.

(3) İç kontrol birimi tarafından hazırlanan, ilgili iç sistemler sorumlusu tarafından uygun görülen ve yönetim kurulu tarafından onaylanarak kabul edilen iç kontrol birimi yönetmeliğinde iç kontrol personelinin öğrenim durumu, deneyim, bilgi ve beceri seviyeleri ile diğer niteliklere yer verilir.

### **ÜÇÜNCÜ KISIM**

#### **İç Denetim Sistemi**

#### **BİRİNCİ BÖLÜM**

#### **İç Denetimin Amacı, Kapsamı, Organizasyonu ve Mesleki Özen**

##### **İç denetim sisteminin amacı ve kapsamı**

**MADDE 21 –** (1) İç denetim sisteminin amacı, üst yönetime banka faaliyetlerinin Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile banka içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamaktır.

(2) İç denetim sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için, iç denetim faaliyetleriyle; banka içi herhangi bir kısıtlama olmaksızın bankanın tüm faaliyetleri, yurt içi ve yurt dışı şube ve genel müdürlük birimleri dahil diğer birimleri dönemsel ve riske dayalı olarak incelenir ve denetlenir, eksiklik, hata ve suistimaller ortaya çıkarılır, bunların yeniden ortaya çıkmasını önlenmesine ve banka kaynaklarının etkin ve verimli olarak kullanılmasına yönelik görüş ve önerilerde bulunulur ve Kuruma ve üst yönetime iletilen bilgi ve raporlamaların doğruluğu ve güvenilirliği değerlendirilir.

(3) Dönemsel ve riske dayalı denetimlerde;

a) İç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin yeterliliği ve etkinliği değerlendirilir.

b) Elektronik bilgi sistemi ile elektronik bankacılık hizmetleri de dahil olmak üzere ve 13/1/2010 tarihli ve 27461 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bağımsız Denetim Kuruluşlarının Gerçekleştirilecek Banka Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçlerinin Denetimi Hakkında Yönetmeliğin Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçleri Denetimine İlişkin Esaslar başlıklı beşinci bölümünde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bilgi sistemleri gözden geçirilir.

c) Muhasebe kayıtları ile finansal raporların doğruluğu ve güvenilirliği incelenir.

ç) Operasyonel faaliyetlerin, belirlenmiş olan usullere uygunluğu ile bunlara ilişkin iç kontrol uygulama usullerinin işleyişi test edilir.

d) İşlemlerin, Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, banka içi strateji, politika ve uygulama usulleri ile diğer iç düzenlemelere uygunluğu denetlenir.

e) Banka içi düzenlemeler çerçevesinde yönetim kurulu ve denetim komitesine yapılan raporlamalar ile yasal raporlamaların doğruluğu, güvenilirliği ve zaman kısıtlamalarına uygunluğu denetlenir.

(4) Bankada risk ölçüm modeli kullanılması halinde, risk ölçüm modelleriyle ilgili olarak;

a) Risk ölçüm model ve yöntemleriyle elde edilen sonuçların günlük risk yönetimine dahil edilip edilmediği,

b) Bankanın kullandığı fiyatlandırma modelleri ile değerlendirme sistemleri,

c) Bankanın kullandığı risk ölçüm modellerinin kapsadığı riskler,

ç) Risk ölçüm modellerinde kullanılan verinin ve varsayımların doğruluğu ve uygunluğu,

d) Risk ölçüm modellerinde kullanılan verinin kaynağının güvenilirliği, bütünlüğü ve zamanında elde edilebilirliği,

e) Risk ölçüm modelleri için kullanılan geriye dönük testlerin doğruluğu

denetime tabi tutulur.

(5) Bankanın konsolidasyona tabi ortaklıkları da iç denetime tabi tutulur.

(6) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> İSEDES, iç denetim sistemi kapsamında ilgili mevzuat ve banka içi düzenlemeler çerçevesinde iç denetim birimi veya bağımsız denetim kuruluşları tarafından denetlenir.

##### **İç denetim birimi**

**MADDE 22 –**(1) Bankalarda iç denetim görevi, iç denetim birimi tarafından yürütülür. İç denetim biriminde bankanın büyüklüğüne, faaliyetlerinin karmaşıklığına, yoğunluğuna, kapsamına ve risklilik düzeyine bağlı olarak, Kanun ve ilgili mevzuat ile banka içi düzenlemelerde öngörülen denetim hizmetlerinin aksatılmadan ve bu hizmetlerin gerektirdiği seviyede yerine getirilmesi amacıyla yeterli sayıda müfettiş ve iç denetim elemanı çalıştırılır.

(2) İç denetim birimi yöneticisinin en az yedi yıllık bankacılık deneyimine sahip olması şarttır. İç denetim birimi yöneticisi, iç denetim faaliyetlerini denetim faaliyetlerine yönelik politika ve uygulama usulleri ile iç denetim planları çerçevesinde yürütür.

(3) İç denetim birimi yöneticisi;

a) İç denetim faaliyetlerine yönelik politika ve uygulama usullerini belirler, denetim komitesinin uygun görüşünü alır ve yönetim kurulunun onayıyla uygulamaya koyar.

b) İç denetim faaliyetlerini gözetir, denetim politika, program, süreç ve uygulamalarını izler ve yönlendirir.

c) Müfettişlerin görev, yetki ve sorumluluklarının gerektirdiği nitelikleri haiz olup olmadıklarını değerlendirir, mesleki bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programları hazırlar ve bunların görevlerini mesleki özen ve dikkat çerçevesinde bağımsız ve tarafsız olarak icra edip etmediklerini izler.

(4) Denetim faaliyetlerinin bir müfettiş ile sürdürülmesinin mümkün olduğu bankalarda iç denetim birimi yöneticisi görev, yetki ve sorumluluklarını da haiz olmak üzere denetim faaliyetleri bu müfettiş tarafından icra olunur.

(5) Dönemsel ve riske dayalı denetimler haricinde, yönetim kurulu veya denetim komitesinin talebi üzerine, iç denetimin amacına uygun olarak özel denetimler de iç denetim birimi tarafından yerine getirilir.

##### **Müfettişlerin nitelikleri ve yetkileri**

**MADDE 23 –**(1) Müfettişler görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız olarak icra eder. Bu amaçla müfettişlerin iç denetim birimi yöneticisi, ilgili iç sistemler sorumlusu ve yönetim kurulu haricinde banka yönetiminde yer alan hiçbir kişiye karşı hesap verme sorumluluğu bulunmaması ve görevlerinin icrasında kişisel veya akrabalık ilişkileri ya da bankadaki konumu gibi hususlardan kaynaklı menfaat çatışmalarından uzak olmaları sağlanır.

(2) Müfettişler, bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını zedeleyici nitelikteki hususların bulunması halinde bunları denetim öncesinde iç denetim birimi yöneticisine ve denetim komitesine bildirir ve görevden çekilir. Müfettişler, daha önce bulunduğu görevler nedeniyle sorumluluğu bulunan işlemlerin denetiminde yer alamazlar.

(3) Yönetim kurulunca, müfettişlere görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, bankanın tüm bölüm ve birimlerinde

inisiyatif kullanabilecek, bankanın herhangi bir personelinin bilgi alabilecek ve bankanın tüm kayıt, dosya ve verilerine ulaşabilecek yetkiyi haiz olmaları sağlanır.

(4) İç denetim birimi tarafından hazırlanan, ilgili iç sistemler sorumlusu tarafından uygun görülen ve yönetim kurulu tarafından onaylanarak kabul edilen iç denetim yönetmeliğinde müfettişlerin yeterlikleri için aranan öğrenim durumu, deneyim, bilgi ve beceri seviyeleri ile diğer niteliklere yer verilir. Müfettişlerden, bankanın bilgi teknolojilerinin denetimini icra edeceklerin bilgi teknolojileri ile ilgili denetim teknikleri konularında öğrenim alanları itibarıyla veya aldıkları eğitim sertifikalarıyla kanıtlanabilir asgari bilgi ve beceriye sahip olmaları zorunludur. Bu zorunluluk, 22 nci maddenin dördüncü fıkrası kapsamında bankalarda görev yapan müfettiş hakkında da uygulanır.

#### **İç denetimde mesleki özen**

**MADDE 24** –(1) Müfettişler, görevlerini mesleki özen ve dikkat içerisinde yerine getirmekle yükümlüdür. Mesleki özen ve dikkat asgari olarak;

- Görevin gerektireceği çalışmanın kapsamını,
- İlgili mevzuat, iç düzenleme ve uygulama usullerini ve bunların denetlenecek alan bakımından önem ve gerektirdiği çalışmanın boyutunu,
- Denetime konu faaliyetlere ilişkin risk yönetimi ve iç kontrol sistemlerinin etkinliği ve yeterliliğini,
- Denetime konu faaliyet ve işlemlerde önemli hata, usulsüzlük ve kasıtlı aykırılıkların olma ihtimalini,
- Yararlanılabilecek bilgisayar destekli denetim teknikleri ile veri analiz tekniklerini,
- Denetim konusu faaliyet veya işlemde kaynaklanabilecek riskleri,
- Danışmanlık hizmetinde bulunulması halinde, hizmetin gerektirdiği çalışmanın sonuçlandırılma süresi ve raporlanması dahil bundan yararlanacak kişilerin ihtiyaç ve beklentileri ile bu hizmetin gerektirdiği çalışmanın kapsamı ve karmaşıklık düzeyini, belirleme yetkinliğine sahip olmayı gerektirir.

### **İKİNCİ BÖLÜM**

#### **İç Denetim Faaliyetleri ve Çalışma Esasları**

#### **İç denetim faaliyetleri**

**MADDE 25** – (1) Bankaların dönemsel ve riske dayalı iç denetim faaliyetleri, iç denetim planının hazırlanması, yürürlüğe konulması, çalışma programları aracılığıyla icrası, sonuçların iç denetim birimi yönetimine, ilgili birim yönetimine ve ilgili iç sistem sorumlusuna, denetim komitesine, denetim komitesi aracılığıyla yönetim kuruluna raporlanması ve denetim raporları çerçevesinde ilgili birim yönetimlerinde alınan önlemlerin izlenmesi faaliyetlerini kapsar.

#### **Riske dayalı denetim**

**MADDE 26** –(1) Etkin bir iç denetim sistemi, iç denetim biriminin risk değerlendirmelerine dayalı olarak gerçekleştirilir. İç denetimde risk değerlendirmeleri, iç denetim birimi tarafından bankanın maruz kaldığı riskler ve bunlara ilişkin kontroller dikkate alınarak denetim çalışmalarında öncelik verilecek alanların, dikkate alınacak ayrıntıların ve denetimin sıklığının belirlenmesine yönelik yürütülen bir işlemdir.

(2) Her yıl itibarıyla risk değerlendirmelerinin yapılabilmesi için;

- Tüm işlemler, ürün çeşitleri, sunulan hizmetler ve görevler tanımlanır.
- Tanımlanan işlemler, ürün çeşitleri, hizmet ve görevler kapsamında icra edilen faaliyetler ve bunlara yönelik Kanun hükümleri ve ilgili diğer mevzuat konuları belirlenir.
- Önemli iş birimleri ve ürünler ile bunlara ilişkin faaliyet ve kontrol riskleri belirlenir ve risk yönetimi ve iç kontrol sistemlerinin yapısına ilişkin dokümanlar tespit edilir.

(3) Önemli iş birimleri ve ürünlere ilişkin faaliyet ve kontrol risklerinin değerlendirilmesi ve önem derecelerinin belirlenmesi, konsolidasyona dahil her kuruluşu da kapsayacak şekilde, Ek-1'deki matris yardımıyla yapılır. İç denetim birimi tarafından yapılacak risk değerlendirmesinde, bankanın taşıdığı risk kompozisyonları asgari olarak Ek-1'deki matriste belirtilen faaliyet alanları itibarıyla izlenmek ve değerlendirilmek zorundadır.

(4) Birim ve faaliyetlere ilişkin risk değerlendirmeleri, birim yöneticileri ile birlikte yapılır. Risk değerlendirmelerinde iç kontrol ve risk yönetimi birimlerinin görüşleri de alınır. Risk değerlendirmelerine ilişkin nihai karar iç denetim biriminin sorumluluğundadır.

(5) Risk değerlendirmeleri düzenli olarak gözden geçirilir. Yeni ürünler, yeni sistemler, Kanun ve ilgili diğer mevzuattaki değişiklikler, organizasyonda veya önemli görevlerde bulunan personelde değişiklikler ya da yürütülen faaliyetlere ilişkin işlem hacminde ve tutarlarda yaşanan dikey değişimler gibi risk değerlendirmelerini etkileyebilecek olaylar, birim yöneticileri tarafından iç denetim birimine bildirilir. İç denetim birimi bu tür değişiklikleri dikkate alarak risk değerlendirmelerini gözden geçirir.

(6) İç denetim birimi yöneticisi risk değerlendirmelerini ve değişikliklerini inceler ve uygunluğunu onaylar.

#### **İç denetim planı**

**MADDE 27** –(1) İç denetim planı, 26 ncı madde kapsamında yapılan risk değerlendirmelerine dayalı olarak oluşturulur. Plan hakkında üst düzey yönetimin görüşü de alınır. İlgili iç sistemler sorumlusu tarafından uygun görülen planlar yönetim kurulunun onayıyla yürürlüğe konulur.

(2) İhtiyaç hasıl olması halinde, iç denetim birimi, tesis edilmiş politikalara uygun olarak denetim planlarını günceller ve güncellenen plan ilgili iç sistemler sorumlusuna sunulur. Denetim planlarında yapılan önemli değişiklikler ve güncellemeler, ilgili iç sistemler sorumlusunun uygun görüşü alınarak ve yönetim kurulunun onayıyla yürürlüğe konulur. Güncellenen planda, güncelleme tarihine kadar gerçekleştirilmiş olan denetim çalışmaları ile bunlara ayrılan zamana ve yapılan önemli değişikliklerin nedenlerine ilişkin açıklamalara yer verilir.

(3) İç denetim planları, dönem içerisinde gerçekleştirilecek özel tahkikatlar, danışmanlık hizmetleri ve alınacak eğitimler de dikkate alınarak hazırlanır. İç denetim planlarında;

- Riske dayalı değerlendirmeler sonucunda önem ve öncelik sıralamasına da yer verilerek dönem içerisinde denetlenecek alanlara,
- Denetimin amacına,
- Denetlenecek her bir alan veya faaliyet ile ilgili özet risk değerlendirmelerine ve Kanun ve ilgili diğer mevzuata,
- Planlanan denetim çalışmasının gerçekleştirileceği zamana ve denetim dönemine,
- Denetim faaliyetleri için gerekli olan kaynaklara ve kaynak kısıtlamalarının olası etkilerine, yer verilir.

#### **Denetim dönemi**

**MADDE 28** – (1) Denetim dönemi, denetimlerin sıklığı ifade eder. Denetim dönemini olağan koşullarda, denetlenecek faaliyetler ve alanlar ile müfettişler ve denetimin yapılabileceği zaman belirler. Risk değerlendirmeleri neticesinde daha riskli olduğu değerlendirilen alanlar, diğerlerine göre daha fazla sıklıkta denetlenir.

#### **Çalışma programları**

**MADDE 29** –(1) İç denetim planında belirlenen denetim alanları kapsamında verilen her bir denetim görevi için, bankanın denetim alanındaki tüm işlemleri, kullanılacak denetim teknikleri, bilgi elde etmede izlenecek yollar, belgelendirmeye ilişkin uygulamalar, ulaşılan sonuçlar ve denetim raporunun sunulmasını kapsayacak şekilde bir çalışma programı hazırlanır. Çalışma programında denetim hedefi ve bu hedefe ulaşılması için yapılacak çalışmalara ayrıntılı olarak yer verilir.

(2) Denetimde kullanılan denetim usulleri çalışma kâğıtları şeklinde belgelendirilir. Çalışma kâğıtlarının, denetim görevinin çalışma programında öngörülen şekilde tamamlanıp tamamlanmadığını ve görevin icra ediliş şeklini gösterecek mahiyette tutulması ve ilgili müfettişin adı ve soyadı belirtilerek imzalanması esastır.

(3) Çalışma programları olağan koşullarda asgari olarak aşağıdaki hususlara ilişkin uygulamaları içerir.

- Gerek duyulması halinde yapılacak beklenmedik denetimler.
- Denetlenecek kayıtların kontrolü.
- İç kontrol sistemlerinin, politikaların ve uygulama usullerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi.
- Risk değerlendirmeleri.
- Kanunun ilgili maddesi ya da ilgili kanun, düzenleme ve kuralların gözden geçirilmesi.



e) Örnekleme metot ve tekniklerinin kullanımı.

f) Seçilmiş işlemlerin ve hesap bakiyelerinin asgari olarak aşağıdaki uygulamalar yoluyla teyidi.

1) Yardımcı hesaplar, büyük defter kayıtları ve kontrol kayıtlarının birbirleriyle tutarlığının incelenmesi.

2) Kayıtlara esas belgelerin incelenmesi.

3) İstisnai uygulamaların doğrudan incelenmesi ve uygun izleme faaliyetleri.

4) Fiziksel denetimler.

#### **Örnekleme metot ve teknikleri**

**MADDE 30** – (1) Örnekleme metot ve teknikleri denetimlerde, ilgili döneme ilişkin hesap bakiyelerinin, işlemlerin seçilmesi, doğrulanması ve bunlarla ilgili iç kontrol uygulamalarının test edilmesi amacıyla kullanılır. Çalışma programlarında, test hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için uygulanacak işlemler ve inceleme kapsamına alınacak işlem ve hesap sayısına yer verilir.

(2) Kullanılacak örnekleme metot ve tekniği, örneğin temsil ettiği grubun karakteristik özellikleri, içerdiği işlem ve hesap sayısı, söz konusu gruba ilişkin iç kontrollerin etkinliği ile maliyet kısıtı gibi hususlar dikkate alınarak belirlenir. Seçilen örneğin temsil ettiği grubun karakteristik özelliklerinin örnekle benzer olması, grubun içerdiği işlem veya kalem sayısının yüksek olması gibi durumlarda istatistiksel metotların, aksi haller veya istatistiksel metotların maliyetli olması gibi durumlarda ise istatistiksel olmayan metotların kullanılması tercih edilir.

(3) Müfettişler, örnekleme metot ve tekniklerinin seçimi ve uygulaması kapsamında;

a) Örnekleme hedefinin oluşturulması,

b) Örneklenen grubun büyüklüğü ve incelenen özellikleri,

c) Örnek boyutunun belirlenmesi,

ç) Örnekleme metodolojisinin seçilmesi,

hususlarına çalışma kağıtlarında yer vermek zorundadır.

#### **İç denetim raporları**

**MADDE 31** –(1) İç denetim raporları, bir birimin veya faaliyetin Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile banka içi politika ve uygulama usullerine uygunluğu, işletilen süreçlerin ve iç kontrollerin etkinliği ve alınması gerektiği düşünülen düzeltici işlemler hakkında üst yönetime bilgi verecek mahiyette düzenlenir. Müfettişler bulgularını ve önerilerini ilgili taraflarla paylaşmak, denetim raporlarını acil bir durum öngörülmediği sürece denetim çalışması tamamlandıktan sonra mümkün olduğu kadar kısa süre içinde iç denetim birimi aracılığıyla denetim komitesine ve yönetim kuruluna ulaştırmakla yükümlüdür. Müfettişlerce düzenlenecek çalışma kağıtları raporları destekler mahiyette olmak zorundadır. Rapor ile birlikte çalışma kağıtları da iç denetim birimine tevdi edilir.

(2) İç denetim raporları denetlenen alan ve iç denetim gereklerine uygun olarak hazırlanır. Bu raporlarda;

a) Tespit edilen sorunlar ve sonuçlara ilişkin özete,

b) Denetimin kapsam ve amaçlarına,

c) Detaylı denetim sonuçlarına (tespit edilen hususlar çerçevesinde denetlenen konuya verilen önem derecesi ve ayrıntılı nedenleri),

ç) Varsa önerilere ve bunların faydalarına,

d) Üst yönetim tarafından ihtiyaç duyulabilecek diğer bilgilere, yer verilir.

(3) Denetim tamamlandıktan sonra, taslak denetim raporunu müzakere etmek, yanlış bilgilerin düzeltilmesini sağlamak, ilgili birim yönetiminin tespitlere ve alacak önlemlere ilişkin değerlendirmelerini almak üzere müfettişler ilgili birim yöneticisiyle görüşür. Bu görüşmeden sonra denetim raporunun nihai hali, ilgili birim yönetiminin varsa görüşleri de eklenerek, düzeltici önlemleri almaya yetkili yöneticilere intikal ettirilmek üzere iç denetim birimine sunulur.

(4) İç denetim birimi yöneticisi, asgari üç ayda bir denetim komitesine iç denetim birimi tarafından icra edilmiş faaliyetlere ilişkin bir rapor sunar ve bunları denetim komitesi ile birlikte mütalaa eder. Denetim komitesi gelen bu raporu, mütalaa ile birlikte, en geç on iş günü içinde yönetim kuruluna sunar. Söz konusu raporda asgari olarak aşağıdaki hususlara yer verilir:

a) Tamamlanan, devam eden, ertelenen ve iptal edilen denetim faaliyetleri ve yıllık denetim planına uyum düzeyi.

b) Müfettişlerin raporlama döneminde aldıkları eğitimler.

c) Önemli muhasebe sorunları ile Kuruma yapılan raporlamalara ve denetim bulgularına ilişkin tereddütlü hususlar.

ç) Bilgi sistemlerine ilişkin yapılan denetimlerin özeti.

d) Risk değerlendirmeleri ve bunların özeti.

e) Denetime ve iç kontrollere ilişkin hata raporları.

f) Düzeltici önlemleri almaya yetkili yöneticilere intikal ettirilen önemli zayıflıkların giderilmesine yönelik görüşler.

g) Denetim komitesi ve iç denetim birimi tarafından yer alması uygun görülen diğer konular.

#### **İzleme faaliyetleri**

**MADDE 32** – (1) Müfettişler iç denetim raporlarında önerdikleri ve iç denetim birimince düzeltici önlemleri almaya yetkili yöneticilere intikal ettirilen hususlara yönelik uygulamaları izlerler.

(2) Müfettişler birinci fıkra kapsamındaki izleme faaliyetlerinin sonuçlarını ve değerlendirmelerini denetim komitesine iletmek üzere iç denetim birimine raporlarlar. Bu raporlar gelecek dönemlerde yapılacak iç denetim planlarında dikkate alınır.

#### **Danışmanlık hizmetleri**

**MADDE 33** –(1) Bankalarda yeni ürünler ve hizmetler veya politika ve uygulama usulleri konusunda iç denetim biriminden danışmanlık hizmeti alınabilir. Ancak verilen danışmanlık hizmetleri, danışmanlık konusuna giren hususlara onay verildiği anlamına gelmez.

#### **Konsolidasyona tabi ortaklıkların denetimi**

**MADDE 34** –(1) Bankalar, kendi iç denetim biriminin, konsolidasyon kapsamındaki ortaklıkların bütün faaliyetlerini ve birimlerini sınırlama olmaksızın inceleyebilmesini sağlamak için gerekli bütün tedbirleri alır.

### **DÖRDÜNCÜ KISIM**

#### **Risk Yönetimi Sistemi**

##### **Risk yönetiminin amacı ve risk yönetim sisteminin tesisi**

**MADDE 35** –(1) Risk yönetimi sisteminin amacı, bankanın gelecekteki nakit akımlarının ihtiva ettiği risk-getiri yapısını, buna bağlı olarak faaliyetlerin niteliğini ve düzeyini izlemeye, kontrol altında tutmaya ve gerektiğinde değiştirmeye yönelik olarak belirlenen politikalar, uygulama usulleri ve limitler vasıtasıyla, konsolide ve konsolide olmayan bazda maruz kalınan riskler ile bankanın dahil olduğu risk grubu ile gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanan risklerin tanımlanmasını, ölçülmesini, raporlanmasını, izlenmesini, kontrolünü sağlamaktır.

(2) Banka içinde uygun ve yeterli bir risk yönetim sisteminin tesis edilmesi için;

a) Faaliyetlerden kaynaklanan risklerin farklı boyutlarını yönetmeye imkân verecek yeterli politikalar, uygulama usulleri ve limitler,

b) Risk yönetimi faaliyetleri,

bu kısımda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak açıkça tanımlanır.

(3) Risk yönetim sisteminin kapsamlılık düzeyi, bankaların büyüklüğü ve faaliyetlerinin karmaşıklığı ile orantılı olarak oluşturulur. Kurum tarafından bu düzeyin yetersiz bulunması halinde, yapılması gereken işlemlerin boyutuna göre onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içerisinde bu yetersizliğin giderilmesi zorunludur.

(4) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Bankalar, bu kısımda belirtilen ilke ve esasları da dikkate alarak; önemli riskler için etkin ve risk doğuran faaliyetlerin yoğunluk ve karmaşıklık düzeyine uygun olarak risk yönetim sisteminin tesis etmek ve bunları uygulamakla yükümlüdür. Bu kapsamda, birinci yapısal blok risklerinin yanı sıra, ikinci yapısal blok risklerinden likidite, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı, yoğunlaşma, menkul kıymetleştirme, ülke, transfer, itibar, artık, uyum ve strateji riskleri gibi riskler de önemlilik seviyeleri dikkate alınarak göz önünde bulundurulur. Ayrıca tek başına büyük önem arz etmemekle birlikte diğer risk türleri ile birleştiğinde önemli kayıplara sebep olabilecek riskler de bu yükümlülüğe dâhildir.

(5) Bankalar, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin

7/A maddesi çerçevesinde, risk yönetimiyle ilgili iyi uygulamaları ortaya koymak üzere Kurul tarafından yayımlanan rehberleri dikkate alır. Bankalar, risklerini bu Yönetmelik hükümleri ile birlikte ölçülülük ilkesi çerçevesinde söz konusu rehberlerde belirtilen ilkeler ve bu ilkelerin açıklamaları doğrultusunda yönetir. Rehberi yayımlanmayan risk türleri için ise bu Yönetmelik hükümlerine uygun bir risk yönetim sistemi tesis edilir ve uygulanır.

(6) **(Ek:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Banka, risk yönetim sürecinin bütünlük, doğruluk ve uygunluğunun sağlanması adına söz konusu süreçleri periyodik olarak gözden geçirir. Gözden geçirilmesi gereken alanlar asgari olarak aşağıdaki hususları kapsar:

- a) Bankanın kendi ölçüğü, risk profili, faaliyetlerinin, iş ve işlemlerinin hacmi, mahiyeti ve karmaşıklığı dikkate alındığında sermaye değerlendirme sürecinin uygunluğu,
- b) Büyük krediler ve risk yoğunlaşmalarının belirlenmesi,
- c) Bankanın risk değerlendirme sürecine girdi teşkil eden verilerin doğruluğu ve bütünlüğü,
- ç) Risk değerlendirme sürecinde kullanılan senaryoların uygunluğu ve geçerliliği,
- d) Stres testi ve sürece ilişkin varsayımlar.

#### **Risk yönetimi politikaları ve uygulama usulleri**

**MADDE 36** – (1) Risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin belirlenmesinde asgari olarak aşağıdaki hususlar dikkate alınır;

- a) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Bankanın iş kollarına ait strateji, politika ve uygulama usulleri,
- b) Bankanın faaliyetlerinin hacmine, niteliğine ve karmaşıklığına uygunluk,
- c) Bankanın risk stratejisi ve alabileceği risk düzeyi,
- ç) Bankanın risk izleme ve yönetme kapasitesi,
- d) Bankanın geçmiş deneyimi ve performansı,
- e) Faaliyetleri yürüten birimlerin yöneticilerinin alanları ile ilgili konulardaki uzmanlık düzeyleri,
- f) Kanunda ve ilgili diğer mevzuatta öngörülen yükümlülükler.

(2) Risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin değişen koşullara uyum sağlaması zorunludur. Yönetim kurulu veya ilgili iç sistemler sorumlusu bunların yeterliliğini düzenli olarak değerlendirir ve gerekli değişiklikleri yapar.

(3) Risk yönetimi politika ve uygulama usulleri; riskten korunma, sigorta veya kredi türevleri gibi risk azaltım tekniklerinin kullanımını da kapsamalıdır.

(4) **(Ek:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Banka her bir risk türüne özel politika ve uygulama usullerini yazılı olarak belirler, düzenler, etkinliğini ve kullanımını gözden geçirir.

#### **Risk yönetimi faaliyetleri**

**MADDE 37** – (1) Risk yönetimi faaliyetleri, risk yönetimi birimi ve personeli tarafından yürütülür.

(2) Risk yönetimi faaliyetleri, konsolide ve konsolide olmayan bazda maruz kalınan riskler ile bankanın dahil olduğu risk grubu ile gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanan risklerin;

- a) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Zamanında ve kapsamlı olarak tanımlanması,
- b) Ölçümü,
- c) İzlenmesi,
- ç) Kontrolü ve raporlanması, faaliyetlerinden oluşur.

#### **Risk limitleri**

**MADDE 38** – (1) Risk limitleri, risk iştahıyla bağlantılı bir şekilde, kayıp tutarı ve tahsis edilen sermaye tutarıyla açık bir şekilde ilişkilendirilerek belirlenir. Bu kapsamda, yönetim Kurulunca onaylanan risk iştahı; risk türleri, birimler, iş kolları ve ürünler ile gerekli görülen diğer seviyelere bölüştürülür ve tahsis edilir. Ayrıca başta kredi tahsis ve hazine işlemleri olmak üzere ihtiyaç duyulan alanlarda risk limitlerine bağlı personel, alt birim veya birim başına işlem limitleri tesis edilmesi sağlanır.

(2) Banka tarafından risk limitlerinin önerilmesi, değerlendirilmesi, onaylanması, banka içerisinde duyurulması, izlenmesi ve denetlenmesi süreçlerine ilişkin uygulama esasları belirlenir ve belirlenen esaslar yönetim kurulunca onaylanır. Banka risk profilinin, risk limitleri dışına çıkmaması ve gerçekleşen değerlerin banka üst yönetimi tarafından izlenmesine dair gözetim sorumluluğu yönetim kuruluna aittir.

(3) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Risk limitleri; risk iştahı yapısının bir parçası olarak konsolide ve konsolide olmayan bazda bankanın finansal sistem içindeki büyüklüğü göz önünde bulundurularak belirlenir. Risk limitleri güncel gelişmeler çerçevesinde düzenli olarak gözden geçirilir ve piyasa koşullarında ve banka stratejisindeki değişimlere göre uyarlanır.

(4) Risk limitlerinin ilgili birimlere iletilmesi ve ilgili personelin bunları anlaması sağlanır. Limit kullanımları yakından izlenir, limit aşımaları, gerekli tedbirlerin alınması için üst düzey yönetime anında bildirilir.

(5) Bankanın risk iştahı yapısı içerisinde limit aşım istisnaları tanımlanır ve istisnaların tabi olacağı kurallar yazılı olarak belirlenir. Ayrıca, yönetim kurulunca erken uyarı limitleri belirlenerek bu limitlerin aşılması halinde yapılması gerekenlere ilişkin uygulama esasları tanımlanır. Uygulama esaslarında, riskin taşınması, azaltılması, transfer edilmesi veya riskten kaçınılması hususlarına ilişkin gerekli açıklamalara yer verilir.

#### **Risk iştahı yapısı**

**MADDE 39** – (1) Bankalar, risk iştahını belirlemek ve birimlerin risk iştahına uyumunu izlemek için politika ve süreçlerden müteşekkil bir yapı tesis etmekle yükümlüdür.

(2) Banka, yönetim kurulunca onaylanan risk iştahının dışına çıkılmaması için mevcut risk profilinin kontrol edilmesine yönelik olarak risk limitlerini koymak, ölçmek, izlemek ve yönetmekle yükümlüdür. Risk iştahı yapısı, asgari yılda bir kez olmak üzere gerek görülen durumlarda gözden geçirilir.

#### **Yeni ürünler ve hizmetler**

**MADDE 40** – (1) Bankalar tarafından yeni sunulan ürün ve hizmetler dikkatli değerlendirmeye tabi tutulur. Bu ürün ve hizmetlerin sunulması için gerekli personel, teknoloji ve mali kaynakların bulunduğu ve üst yönetim tarafından yeni ürün ve hizmetlerden kaynaklanacak risklerin tamamıyla anlaşıldığından emin olunur.

(2) Yeni ürün ve hizmet sunmaya ilişkin teklifler aşağıdaki unsurları içerir.

- a) Ürün veya hizmetin tanımı.
  - b) Ürün veya hizmetlerden kaynaklanabilecek risklere ilişkin detaylı değerlendirme.
  - c) Ürün veya hizmete ilişkin fayda ve maliyet analizi.
  - ç) Risk yönetimi uygulamalarının değerlendirilmesi ve yeni ürün ve hizmet için etkin bir risk yönetiminin yapılması için gerekli kaynakların belirlenmesi.
  - d) Yeni ürün ve hizmete ilişkin gerçekleştirilecek faaliyetlerin bankanın mali bünyesi ve sermayesi ile ilişkilendirilmesine yönelik analiz.
  - e) Yeni ürün ve hizmetten kaynaklanacak risklerin ölçülmesi, izlenmesi, raporlanması ve kontrol edilmesinde izlenecek uygulama usulleri.
- (3) İlgili tüm birimlerin, yeni ürün veya hizmetin sunulmasına ilişkin görüşleri alınır.
- (4) Banka tarafından yeni ürün veya hizmetin sunulmasından sonra değerlendirme yapılır ve bu değerlendirme, gelecekte benzer ürün veya hizmetlerin geliştirilmesi halinde dikkate alınır.

#### **Risk yönetimi birimi ve personeli**

**MADDE 41** – (1) Risk yönetimi birimine asgari olarak aşağıdaki sorumluluklar verilir:

- a) Risk yönetim sistemini tasarlamak ve uygulamak.
- b) Risk yönetim stratejileri esas alınarak, risk yönetim politikaları ve uygulama usullerini belirlemek.
- c) Risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin uygulanmasını ve bunlara uyulmasını sağlamak.
- ç) Bir işleme girilmeden önce risklerin anlaşılmasını ve yeterli değerlendirilmesini yapılmasını sağlamak.
- d) Risk ölçüm modellerinin tasarımı, seçilmesi, uygulamaya konulması ve ön onay verilmesi sürecine katılmak, modelleri düzenli olarak gözden

geçirmek ve gerekli değişiklikleri yapmak.

- e) Bankanın kullandığı risk ölçüm modellerinden düzenli raporlar üretmek ve raporları analiz etmek.
- f) Sayısallaştırılabilen risklerin belirlenen limitler dahilinde kalmasını sağlamak ve bu limitlerin kullanımını izlemek.
- g) Alt seviyelerde belirlenen limitleri toplulaştırarak bankanın tümü bazında belirlenen limitlerle uyumunu izlemek.
- ğ) Risk ölçümü ve risk izleme sonuçlarının yönetim kuruluna veya ilgili iç sistemler sorumlusuna ve üst düzey yönetime düzenli ve zamanında raporlanmasını sağlamak.

h) İSEDES'in banka içerisinde uygulanmasını ve buna bağlı olarak İSEDES Raporunun hazırlanmasını koordine etmek.

(2) Risk yönetimi birimi tarafından hazırlanan, ilgili iç sistemler sorumlusu tarafından uygun görülen ve yönetim kurulu tarafından onaylanarak kabul edilen risk yönetimi birimi yönetmeliğinde risk yönetimi birimi personeline aranan öğrenim durumu, deneyim, bilgi ve beceri seviyeleri ile diğer niteliklere yer verilir.

(3) Risk yönetimi birimi yöneticisinin en az yedi yıllık bankacılık deneyimine sahip olması şarttır. Risk yönetimi birimi yöneticisi, birim personelinin görev, yetki ve sorumluluklarının gerektirdiği nitelikleri haiz olup olmadıklarını değerlendirir, mesleki bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programları hazırlar ve bunların görevlerini icrai birimlerin etkisinde kalmaksızın tarafsız olarak icra edip etmediklerini izler.

(4) Risk yönetimi birimi tarafından icra edilen faaliyetlerin bir personel ile sürdürülmesinin mümkün olduğu bankalarda risk yönetimi birimi yöneticisi görev, yetki ve sorumluluklarını da haiz olmak üzere risk yönetimi birimi faaliyetleri bu personel tarafından icra olunur.

#### **Risk ölçümü ve ölçüm süreci**

**MADDE 42** –(1) Bankalar maruz kaldıkları sayısallaştırılabilen risklerin ölçümü ve sayısallaştırılmayan risklerin değerlendirilmesi için güvenilir ve bütünlük içinde uygulanabilen; yapıları, ürün çeşitleri ve faaliyet alanları ile uyumlu etkin sistemlere sahip olmalıdır.

(2) Bankalar, risk ölçüm sisteminin ürettiği sonuçların doğru yorumlanması için gerekli tüm tedbirleri almalıdır. Bankalar, risk ölçüm sisteminin sonuçlarının karar alma süreçlerine dahil edilmesinde hata ve noksanlıklardan kaynaklanabilecek yorumlama hatalarına karşı gerekli tüm tedbirleri almalıdır.

(3) Bankalar, risk analiz ve değerlendirmelerinin bankanın risk profilini doğru şekilde yansıtacak yöntemlerle yapılmasını, risk profilinin izlenmesini ve kontrol altına alınmasını sağlar.

(4) Risklerin ölçümü ve değerlendirilmesi için farklı ölçüm yöntemleri ve modelleri kullanılabilir. Riskin ölçülmesi ve değerlendirilmesi, yazılı hale getirilmiş varsayımlara ve tekniklere dayandırılır. Risk ölçümünde kullanılacak yöntemlerin veya modellerin belirlenmesinde bankalar aşağıda belirtilen hususları dikkate alır.

- a) Faaliyetlerin yapısı, hacmi ve karmaşıklığı.
- b) Model veya yöntemin ihtiyaç nedeni.
- c) Yöntemin veya modelin varsayımları.
- ç) Kullanılacak verinin elde edilebilirliği.
- d) Bilgi sistemlerinin elverişliliği.
- e) Personelin deneyimi.

(5) Yönetim kurulu veya ilgili iç sistemler sorumlusu ile üst düzey yönetim, kullanılan modele ilişkin varsayımları ve sınırlamaları, riskleri ölçmek için kullanılan temel varsayımları, veri kaynakları ve uygulama usullerinin yeterliliğini ve uygunluğunu değerlendirmek zorundadır.

(6) Risk ölçüm yöntemi veya modelinin doğruluğu ve güvenilirliği, gerçekleşen sonuçlar kullanılarak geriye dönük testler yoluyla tespit edilir. Risk ölçüm yöntemi ve modeller değişen piyasa koşullarının yansıtılması için periyodik güncellemelere tabi tutulur.

(7) Banka içinde, risk ölçüm sistemlerinin işleyişine ilişkin yazılı politika ve uygulama usulleri oluşturulur ve bu politika ve uygulama usullerine uyumun izlenmesine yönelik yöntemler geliştirilir. Risk ölçüm sistemlerinin işleyişine ilişkin yazılı politika ve uygulama usullerinde veri yönetim süreci de düzenlenir.

#### **Stres testi programı**

**MADDE 43** –(1) Banka, bankaya özgü olumsuz gelişmelerden kaynaklanabilecek veya stres altında ekonomik ve finansal ortamda ortaya çıkabilecek önemli risklerin ve kırılma noktalarının ölçülmesi amacıyla bir stres testi programı kurmak ve işletmekle yükümlüdür. Üst yönetim, stres testi programının bir bütün olarak tesisi ve yürütülmesinden sorumludur.

(2) Stres testi programı, tarihsel veriye dayalı istatistikî risk ve kayıp tahminlerini içeren sayısal analize dayalı diğer risk yönetim metodlarını ve nitel uygulamaları tamamlayıcı nitelikte olmalıdır.

(3) Stres testi programı; açıkça tanımlanmış amaçları, bankanın faaliyetleri ve bu faaliyetlerden kaynaklanan riskleriyle uyumlu iyi tasarlanmış senaryoları, varsayımları, güçlü bir metodolojiyi, alınan kararları destekleyecek raporlamaları, stres testi süreçlerinin devamlı ve etkin bir şekilde gözden geçirilmesini ve stres testi sonuçlarına dayalı yönetim aksiyonlarını içerir.

(4) Stres testi programı; bankanın her bir önemli risk türüne ilaveten bunların bir arada dikkate alındığı bankanın bütününe yönelik stres testlerinin de yapılmasını gerektirir.

(5) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> Piyasa ve karşı taraf kredi riski ile bankanın toplam likidite riskine ilişkin yapılacak stres testleri eş zamanlı olarak ayda bir veya daha sık periyotlarla tekrarlanır ve sonuçları üst yönetimce yakından takip edilir.

(6) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> Bankanın bütününe yönelik tümel stres testleri asgari yılda bir kez ve her halükarda yıl sonları itibarıyla yapılır. Bankalar, yıl sonları itibarıyla önemli risk türleri bazında tikel stres testi yapmak zorundadır.

(7) Stres testi programına ilişkin iyi uygulamalar ve Kuruma yapılacak bildirimde dair esaslar Kurul tarafından yayımlanacak bir rehberle açıklanır. Bankanın, stres testi programını bu Yönetmelik hükümleri ile ölçülülük ilkesi çerçevesinde söz konusu rehberde belirtilen ilke ve ilke açıklamaları doğrultusunda yönetmesi gerekir.

#### **Veri yönetimi süreci**

**MADDE 44** –(1) Veri yönetim süreci; veri kalitesini ve verinin zamanında, tutarlı ve güvenilir şekilde temini ile veri güvenliğini sağlayacak şekilde oluşturulur.

(2) Veri kalitesinin sağlanmasında uygulanan tüm kriterler ve usuller, yazılı şekilde belirlenir. Risk ölçüm sistemi kapsamında kullanılacak verinin kalitesinin temininde aşağıdaki hususlar dikkate alınır.

a) Verinin hazırlanmasına, toplanmasına ve raporlanmasına ilişkin görev paylaşımını içeren içsel düzenlemelerin olması.

b) Yeterli personel, gerekli bilgisayar ağı ve diğer teknik donanımların sağlanmış olması.

c) Verinin hazırlanmasında izlenen politikaların belli bir temele dayanması, kaynak ve istatistikî tekniklerin seçiminde azami faydanın gözetilmesi ve bunun açık bir biçimde ortaya konması.

ç) Verinin hangi koşullar ve dönemler içerisinde toplandığına ve hazırlanma sürecine ilişkin açıklama yapılabilir durumda olunması.

d) Kullanılan yöntemle ilişkin kavram ve tanımlamaların, uluslararası alanda kabul görmüş tanımlarla uyumlu olması.

e) Veri kaynağının, istatistik hazırlamaya yetecek kapasiteye sahip olması.

f) Verilerin belirli aralıklarla ve zamanında raporlamaya konu edilebilmesi.

(3) Veri teminine ilişkin süreçler banka faaliyetleri ve ölçüğü ile uyumlu olarak, verinin zamanında, tutarlı ve güvenilir bir şekilde temin edilmesini ve veri güvenliğini etkileyebilecek tüm riskler dikkate alınarak tesis edilir. Bankalar, tarihsel verilerin ölçüme uygunluğunun devamlılığını sağlamaya yönelik yazılı usuller ile değerlendirmelere, örnek ve benzeri yöntemlere göre ayarlamalara, bunların hangi kapsamda yapılabileceğine ve bu konudaki yetki dağılımına ilişkin yazılı usulleri oluştururlar.

(4) Banka içi verilerin risk ölçümü için yeterli olmadığı koşullarda, banka dışı veriler istatistikî yöntemlerle uygun hale getirilerek, banka veri tabanına dahil edilir. Bankalar, risk ölçümüne konu edebilecekleri dışsal veriyi, bankanın faaliyet alanı, yapısı, iç kontrol ortamı ve ölçüğüne uygun yapıda temin etmek zorundadırlar. Dışsal veri, gerçekleşen kayıp miktarlarına, ilgili iş kolundaki faaliyetlerin ölçüğüne, kayıp olayının nedenlerine ve ortaya çıktığı koşullara ilişkin bilgileri içerecek şekilde temin edilir.

(5) Bankalar, brüt kayıp tutarlarına ilişkin bilgilerin yanı sıra kayıp olayının gerçekleşme zamanı, kaybın karşılanmasına yönelik olarak yapılan

geri ödemeler, kayıp olayının nedeni ve etkenleri hakkında açıklayıcı bilgileri kayıt altına alırlar. Bu bilgilerin detay seviyesi, ilgili brüt kayıp tutarının büyüklüğü ile uyumlu şekilde belirlenir.

(6) Risk ölçüm süreci kapsamında kullanılan teknik alt yapı, olası gelişmelere ve değişikliklere uyarlanabilmesini sağlayacak, ölçümleme sürecini aksatmayacak esneklikte kurulur. İstisnai nedenlerle zorunlu hale gelmedikçe veri setleri üzerinde geçmişe yönelik düzeltme yapılmaz. Zorunlu nedenlerle yapılacak düzeltmelerin gerekçesi ve niteliği bu düzeltmelere ilişkin yazılı kayıtlarda açıklanır.

(7) Veri güvenliği açısından, farklı kaynaklardan bilgi akışı bulunan veri tabanlarında bilgi girişine, bilginin izlenmesine ve bilgi erişimine yönelik güvenli bir yapı tesis edilir. Verilerin kalitesinin düzenli kontrolü için veri yönetim süreci kapsamındaki işlemlere ilişkin sorumluluklar ile süreç tanımları ve kapsamı yazılı olarak belirlenir.

#### **Risklerin banka içinde raporlanması**

**MADDE 45** –(1) Bankalar, iyi uygulama rehberlerinde ayrıca düzenlenmiş olmadıkça, önemlilik arz eden risklerin yönetiminde, stratejilerin belirlenmesinde ve kararların alınmasında kullanılmak üzere riskler için kapsamlı raporlama sistemleri tesis ederler. Bankalar bu kapsamda periyodik olan ve olmayan raporlar hazırlarlar.

(2) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> Hazırlanan raporlar üst yönetimin önemli risklerin seviyesi ve gelişimi ile bunların sermaye ihtiyacı üzerindeki etkilerini, risk ölçüm ve değerlendirme sistemlerinde kullanılan varsayımların uygunluğunu, bankanın önemli tüm riskler için bulundurması gereken sermaye düzeyinin yeterliliğini, yasal ve içsel sermaye hedef ve oranlarına uyumunu, geleceğe dönük sermaye ihtiyacını ve bu doğrultuda stratejik planda yapılması gereken değişiklikleri değerlendirmesine imkan veren tüm bilgileri içerir. Raporlar ilgisine göre asgari olarak;

a) Risk tutarı ve kayıp olasılıklarının gelişimini,

b) İlgili risk türüne ve bankanın bütününe yönelik stres testi ve senaryo analizi sonuçlarını,

c) Risk limitlerinde bir aşım meydana gelip gelmediğini,

ç) Riski değerlendirme sürecinin temelini oluşturan varsayımlar ve parametreler ile kullanılan modellere ilişkin kısıtlar ve bunlardaki değişiklikleri,

d) Risk azaltım teknikleri ve risk transfer stratejilerini,

e) Ürün analizlerini,

f) Risk değerlendirmeleri çerçevesinde yapılması gerekli görülen stratejik plan değişiklik önerilerini içerir.

(3) Raporların, yönetim kurulu ve üst yönetimle birlikte, riskin oluşmasından ve izlenmesinden sorumlu birimlere düzenli aralıklarla sunulması sağlanır. Raporları üreten birimin, gerekli veri kümesini doğrudan bilgi sisteminden elde etmesi sağlanır.

### **BEŞİNCİ KISIM**

#### **İSEDES**

#### **BİRİNCİ BÖLÜM**

#### **İSEDES'in Tanımı ve Unsurları**

#### **İçsel sermaye gereksinimi ve İSEDES**

**MADDE 46** – (1) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> Bankalar maruz kaldıkları ve kalabilecekleri riskleri karşılayacak düzeyde sermayeyi konsolide ve konsolide olmayan bazda içsel olarak hesaplamak ve faaliyetlerini konsolide ve konsolide olmayan bazda bu düzeylerin üzerinde bir sermayeyle idame ettirmek zorundadır.

(2) İSEDES, üst yönetim tarafından;

a) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> Risklerin doğru ve kapsamlı bir şekilde tanımlanması, ölçülmesi, toplulaştırılması, izlenmesi ve raporlanmasına,

b) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> Bankanın risk profili, risk yönetim süreçleri, iç sistemlerin yeterliliği, stratejileri ve faaliyet planına göre belirlenecek yeterli içsel sermayenin hesaplanması ve buna sahip olunmasına,

c) Güçlü risk yönetim sistemlerinin tesis edilmesi, kullanılması ve bunların sürekli geliştirilmesine

imkan veren süreç veya süreçler bütünüdür. Banka, İSEDES'i kendi bünyesinde tesis etmek, uygulamak ve geliştirmekle yükümlüdür.

(3) İSEDES, sermaye planlaması ve kurumsal yönetim ile risk yönetim kabiliyetinin finansal bilgilere yansımaya nitel özelliklerini de içerir. Ekonomik döngüye ve diğer dışsal risk faktörlere olan duyarlılığı dikkate alır.

(4) İSEDES'in tesis edilmesi ve uygulanmasında bu Yönetmelik hükümleri, ilgili diğer mevzuat ve ölçülülük ilkesi çerçevesinde iyi uygulama rehberleri dikkate alınır.

(5) İSEDES'in, bankanın organizasyonel yapısına, risk iştahı yapısına ve faaliyet süreçlerine bütünlük olması ve bunlara temel teşkil etmesi gerekir.

#### **İSEDES'in temel unsurları**

**MADDE 47** – (1) İSEDES'in temel unsurları aşağıda, unsurların açıklaması bu bölümün izleyen maddelerinde verilmiştir.

a) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> Banka, risk profiline karşılık gelen içsel sermaye yükümlülüğünü ve gereksinimini değerlendirmek ve ölçmek üzere bir süreç tesis eder.

b) İSEDES'in tesis edilmesi ve uygulanması bankanın sorumluluğundadır.

c) İSEDES, tümüyle bankanın ihtiyaçlarına ve risk profiline uygun olarak tasarlanır.

ç) İSEDES'in, banka içi yönetim süreçlerinin ve karar alma kültürünün bir parçası olması sağlanır.

d) İSEDES, yıllık periyotlarda veya ihtiyaç duyulması halinde daha sık gözden geçirilir.

e) İSEDES, riske dayalıdır.

f) İSEDES, bankanın konsolide bazda bütün risklerini kapsar.

g) İSEDES, geleceğe dönük bir bakış açısıyla uygulanır.

ğ) İSEDES, yeterli ve elverişli ölçme-değerlendirme yöntem ve süreçlerine dayalı olmalıdır.

h) (**Değişik:RG-23/10/2015-29511**)<sup>(1)</sup> İSEDES, makul ve karar alma aşamasında kullanılabilir sonuçlar üretmelidir. İSEDES kapsamında bankanın içsel sermaye yeterliliğinin değerlendirilmesi ve içsel sermaye gereksiniminin tutar ve oran olarak hesaplanması gerekir.

#### **İSEDES'in tesis edilmesi ve uygulanmasında bankanın sorumluluğu**

**MADDE 48** –(1) Banka, risk profili ve faaliyet ortamıyla uyumlu içsel sermaye hedeflerini belirlemek üzere İSEDES'i tesis etmek ve uygulamakla sorumludur.

(2) İSEDES'in tasarlanması ve banka içerisinde uygulanmasından Banka üst düzey yönetiminin tamamı müştereken, yönetim kurulu üyeleri ise müteselsilen sorumludur.

(3) Metodolojiler, varsayımlar, süreçler ve sermaye politikasını içeren İSEDES yönetim kurulu tarafından incelenmeli ve onaylanmalıdır. İSEDES sonuçları, ihtiyaç duyulan sıklıkta üst yönetime raporlanır.

(4) Banka, tesis ettiği İSEDES'in Kurum tarafından yayımlanan düzenlemeleri ve alınan kararları karşılayacak nitelikte olduğunu ispatlamakla yükümlüdür.

(5) İSEDES'in tesis edilmesinde 5/11/2011 tarihli ve 28106 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde dışarıdan destek alınması durumunda alınan desteğin düzeyine bakılmaksızın bankanın ve ilgili birim veya kişilerin sorumluluğu devam eder. Dışarıdan alınan desteğin, İSEDES'in bankanın münferit risk profiline ve kendine özgü hususları yansıtma kabiliyetine zarar vermemesi gerekir. Standart bir yaklaşımın benimsenmesine müsaade edilmez.

#### **İSEDES'in bankanın ihtiyaçlarına ve risk profiline göre tasarlanması**

**MADDE 49** –(1) İSEDES, bankaların kendi ölçüğü, risk profili, faaliyetlerinin, iş ve işlemlerinin hacmi, mahiyeti ve karmaşıklığı dikkate alınarak tesis edilir ve uygulanır.

(2) Sermaye planlamasının ve yönetiminin bankanın risk yönetim kültürü ve yaklaşımına tümüyle entegre edilmesi, buna ilişkin politika ve

prosedürlerin bankanın bütütünde, gerekli yetki ve kaynaklarla desteklenerek ve birimler arası güçlü bir iletişimle uygulanması sağlanır.

(3) İSEDES, bankanın ihtiyaçlarına ve içinde bulunduğu duruma göre şekillendirilir, banka içi karar alma sürecinde kullanılan girdiler ve tanımlardan yararlanır.

#### **İSEDES'in yönetim süreçleri ve karar alma kültürüne etkisi**

**MADDE 50** – (1) İSEDES, bankanın faaliyetlerinden dolayı maruz kaldığı önemli risklerinin üst yönetim tarafından sürekli ve düzenli olarak değerlendirilmesine olanak sağlayacak şekilde, tüm yönetim ve karar alma süreçleriyle bütünlük bir şekilde tesis edilir. Bu husus, her bir iş koluna sermaye tahsis edilmesinden, münferit kredi tahsis karar süreçlerinin işletilmesine, genişleme ve büyüme planları gibi daha genel nitelikte kararların alınmasına ve bütçelerin hazırlanmasına kadar geniş bir perspektifte dikkate alınmalıdır.

#### **Gözden geçirme**

**MADDE 51** –(1) Banka, risklerinin yeterli kapsam ve içerikte ele alınmasını ve mevcut sermaye düzeyinin risk profilini sürekli olarak karşılamasını sağlamak üzere İSEDES'i asgari yılda bir kez olmak üzere kendisi için uygun olan sıklıkta gözden geçirip geliştirir.

(2) Bankanın stratejilerinde, iş planında, faaliyet çevresinde ya da İSEDES kapsamında kullandığı varsayım ve yöntemler üzerinde önemli ölçüde etki doğurabilecek herhangi bir değişiklik olması halinde periyodik gözden geçirme beklenmeden İSEDES'te gerekli düzeltmeler yapılır.

(3) Gözden geçirmede, bankanın faaliyetlerinden kaynaklanan yeni risk türlerinin ortaya çıkıp çıkmadığı da değerlendirilmeli ve önemli görülmesi durumunda bu riskler tanımlanmalı ve İSEDES'e dâhil edilmelidir.

(4) Bankanın bütün birimleri, kendi faaliyetleriyle ilgili olarak İSEDES'i gözden geçirir. İç denetim birimi, birimlerin gözden geçirmeleri de dâhil olmak üzere İSEDES'in bütütünü gözden geçirmek suretiyle değerlendirir.

#### **Riske dayalılık**

**MADDE 52** – (1) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> İSEDES riske dayalı olarak tesis edilir. Bu süreçte banka, içsel sermaye yeterliliğini değerlendirirken öncelikle risk profilini ve faaliyet gösterdiği çevreye ait koşulları ortaya koymalı ve sonrasında bu unsurları dikkate alarak içsel sermaye gereksinimi seviyesini belirlemelidir.

(2) **(Değişik:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Banka, içsel sermaye gereksinim seviyesini belirlerken derecelendirme kuruluşlarının bankaya vereceği nota ilişkin beklenti ve hedeflerini, piyasadaki itibarı, stratejik hedeflerini, yasal değişiklikleri ve gerekli gördüğü diğer faktörleri de dikkate alır.

(3) İSEDES kapsamında sayısallaştırılmayan riskler de açıkça belirtilir. Bunlara yönelik risk değerlendirmesi ve azaltımı, nitel teknik ve araçlar kullanılmak suretiyle yapılır.

#### **Kapsamlılık**

**MADDE 53** – (1) İSEDES, asgari birinci yapısal blok riskleri olmak üzere banka için önemli tüm risk türlerini içermelidir. Banka, önemli risk faktörlerini belirlerken ve risk türleri altında kategorize ederken kendi terimlerini ve yöntemlerini kullanabilir. Ancak banka, İSEDES Raporlarında kullandığı terminolojiyi ve metodolojisini detaylı olarak açıklamalıdır.

(2) İSEDES kapsamında risk türleri aşağıdaki şekilde kategorize edilebilir. Ancak nasıl kategorize edilirse edilsin bankanın aşağıdaki riskleri kapsamına alan bir ölçme ve değerlendirme süreci tesis etmesi gerekir.

a) Birinci yapısal blok riskleri.

b) Banka için önemli olan ve bankaca tanımlanan ikinci yapısal blok riskleri.

c) Ekonomik ortamdan, iş çevresinden veya yasal düzenlemelerden kaynaklanan ve yukarıdaki risk türlerinin içermediği dışsal risk faktörlerinden kaynaklanan riskler.

#### **İSEDES'in geleceğe yönelik olması**

**MADDE 54** – (1) İSEDES geleceğe dönük bir perspektifle tasarlanır ve uygulanır.

(2) İSEDES, bankanın stratejik planını ve bunların makroekonomik faktörlerle ilişkisini dikkate almalıdır. Bu kapsamda banka; kredi hacmindeki artış beklentisi, fonların gelecekteki kaynakları ve kullanımı, kâr payı politikası, sermaye yeterliliğinin ekonomik döngüye bağlı olarak değişimi gibi faktörlerin de hesaba katıldığı, sermaye düzeyinin idamesini amaçlayan kapsamlı bir içsel strateji geliştirmelidir. İSEDES Raporu'nda bu strateji hakkında bilgi verilir.

(3) Banka, sermaye planında büyüme hedefini ve bu hedefe ulaşmak için öngördüğü sermaye düzeyinin belirlenmesi sürecini, bu süreç kapsamında tesis edilen sorumluluklarla birlikte açık ve anlaşılır bir şekilde izah etmelidir. **(Değişik cümle:RG-23/10/2015-29511)**<sup>(1)</sup> Sermaye planı, bankanın asgari üç yıllık bir öngörü süresinde sermaye yeterlilik oranlarına ve özkaynaklarla ilgili diğer sınırlamalara uyumunun beklenen seyrini göstermeli, bununla birlikte planda hedeflerden sapmalara yol açabilecek muhtemel olumsuzluklar veya beklenmedik olaylara da yer verilerek bunlara yönelik alınacak aksiyonları gösteren bir acil ve beklenmedik durum planı da oluşturulmalıdır.

(4) Banka, sermaye planlamasında, faaliyetlerinden kaynaklanan riskleri ve makroekonomik döngü içinde bulunulan yeri dikkate alan, 43 üncü maddenin altıncı fıkrasının birinci cümlesi kapsamındaki stres testlerini kullanır. Ayrıca İSEDES'te mevzuat değişiklikleri ve emsal finansal kuruluşların olası davranışları gibi risk doğuran veya performansa etki eden bulunan çevresel faktörler de analiz edilir.

#### **Uygun ve elverişli ölçme-değerlendirme yöntem ve süreçlerinin bulunması**

**MADDE 55** – (1) Banka; ölçüğü, risk profili, faaliyetleri, iş ve işlemlerinin hacmi ve niteliğine göre ve ölçülülük prensibi doğrultusunda her bir risk türü için ölçüm yöntemi belirler. Uygulanacak yöntem, yasal sermaye hesaplamalarından ekonomik sermaye modellerine kadar çok sayıda alternatif arasından en uygunu aranarak seçilir.

(2) Banka, İSEDES kapsamındaki ölçüm ve değerlendirmelerinde, risklere ilişkin nicel veriler yanında nitel faktörleri ve risklerin yönetim kalitesinde dikkate alır. Sayısallaştırılmayan riskler ise mümkün olduğunca somut tespitler ve nesnel göstergeler kullanılarak değerlendirilir.

(3) İSEDES kapsamında yapılan risk ölçümü ve değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlar, strateji ve risk iştahı belirlenirken dikkate alınır.

### **İKİNCİ BÖLÜM**

#### **İSEDES'in Uygulanması, Sonuçları ve Raporlanması**

#### **İSEDES raporu**

**MADDE 56** – (1) Bankalar, İSEDES kapsamında yaptıkları risk ölçümü, sermaye ve likidite planlaması ile risk yönetim kabiliyetlerine ilişkin değerlendirmeyi içeren bir raporu yılda asgari bir kez ve her halükarda yıl sonları itibarıyla düzenler. Söz konusu rapor, İSEDES Raporu olarak adlandırılır. Kurum, ihtiyaç duyması halinde İSEDES Raporu düzenleme yükümlülüğü ve sıklığını banka bazında farklılaştırabilir.

(2) Bankanın İSEDES Raporu'nda yaptığı sermaye ve likidite yeterliliği ile planlamasına ilişkin analiz ve değerlendirmeler, Kurum tarafından yapılan denetimlerde dikkate alınır.

(3) İSEDES Raporunun şekli ve içeriği Kurul tarafından yayımlanacak rehberle belirlenir. Banka tarafından söz konusu rehberde belirtilen hususları karşılayacak nitelikte bir rapor hazırlanmaması ve bunun Kurum tarafından yapılacak denetimlerde tespit edilmesi halinde, söz konusu tespite mukabil bir sermaye tutarı içsel sermaye tamponu kapsamında ayrıca dikkate alınır.

(4) İSEDES Raporu, risk yönetimi biriminin koordinasyonunda bankanın ilgili tüm birimlerinin katılımıyla hazırlanır. İSEDES Raporunu mevzuata ve yayımlanmış rehberlere uygun olarak hazırlanmasından nihai olarak yönetim kurulu sorumludur.

#### **Veri, sistem ve süreçlere ilişkin inceleme**

**MADDE 57** – (1) İSEDES Raporu'nda kullanılan verilerin doğruluğu, sistem ve süreçlerin yeterliliği ile veri, sistem ve süreçlerin doğru bilgi ve analize imkân verip vermediği hususu, iç denetim birimi tarafından incelenir. Ancak yönetim kurulu, gerekli görmesi halinde bu incelemenin iç denetim birimi yerine Bağımsız Denetim Kuruluşları Gerçekleştirilecek Banka Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçlerinin Denetimi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde yetkilendirilen bağımsız denetim şirketlerinden birisine yaptırabilir. Kurum, iç denetim biriminin yaptığı incelemeyi yeterli bulmazsa bankanın ilaveten bağımsız denetim şirketini görevlendirmesini talep edebilir.

(2) İnceleme, İSEDES Raporuna esas teşkil edecek risk değerlendirmesinden önce veya bununla paralel bir şekilde yürütülebilir. Ancak risk analiz ve hesaplamaları, incelemenden elde edilecek bulguların giderilmesinden sonra yapılır. Söz konusu bulguların kısa sürede giderilmesi fiilen imkansızsa, münhasıran bu bulgulara özgü olmak üzere muadil uygulanabilir daha ihtiyatlı bir seçenek tercih edilerek cari yıla ilişkin İSEDES Raporu hazırlanır. Ayrıca bulguların ivedilikle giderilmesine yönelik bir eylem planı yazılı hale getirilerek uygulamaya konulur.

(3) (Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup> İnceleme kapsamında, 58 inci madde çerçevesinde yapılacak validasyon süreci de denetlenir.  
**İçsel modelin validasyonu**

**MADDE 58 – (1) (Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup> İSEDES kapsamında banka tarafından kullanılan ekonomik ve/veya yasal sermaye yeterliliğine ilişkin modele dayalı risk ölçüm metodolojisinin içsel validasyonu, söz konusu metodolojiyi geliştiren veya icrai birimlerden bağımsız bir ekip tarafından yapılır. Ekip doğrudan denetim komitesine raporlama yapar.**

(2) Banka'nın, içsel modelin validasyonu ile ilgili uzmanlığının bulunmaması veya yeterli olmaması durumunda banka içerisinde oluşturulacak ekip yerine veya banka içerisinde oluşturulacak ekibin yapacağı validasyona ek olarak, Kanun'un 73 üncü maddesinde belirtilen hususlar dikkate alınarak kayıtlı, bir uzman kuruluşun destek alınması suretiyle validasyon yapılması mümkündür. Söz konusu validasyona ilişkin destek hizmeti alınması halinde de alınan hizmetin düzeyine bakılmaksızın bankanın ve ilgili birim veya kişilerin sorumluluğu devam eder.

(3) İçsel model validasyonu için uzman bir kuruluşun destek alınması durumunda, yapılacak sözleşmede söz konusu kuruluşun Kurum ve banka tarafından ihtiyaç duyulacak her türlü bilgi ve belgeyi vereceği, validasyonun incelenmesi sürecinde her türlü desteği sağlayacağı ve yazılım ya da diğer validasyon araçlarını kullanacağını taahhüt etmesi sağlanır.

(4) Banka, içsel validasyon sürecini, içsel validasyon ekibinin bağımsızlığını sağlayıcı unsurları da içerecek şekilde yazılı hale getirir.

#### **Sermaye planlama tamponu**

**MADDE 59 – (Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>**

(1) Banka, sermaye planlama tamponunu hesaplamak ve tahsis etmekle yükümlüdür.

(2) Sermaye planlamasında kullanılacak bankanın bütününe yönelik tümel stres testi ve senaryo analizlerinde, bankanın baz, olumsuz ve aşırı olumsuz olmak üzere asgari üç senaryo oluşturması gerekir. Ayrıca Kurum tarafından da bir bankaya özgü veya tüm bankalara uygulanacak yeknesak bir senaryo veya senaryo dizesi belirlenebilir. Böyle bir durumda sermaye planlama tamponu, Kurum ve banka tarafından belirlenen tüm senaryolar dikkate alınarak tespit edilir.

#### **İçsel sermaye tamponu ve içsel sermaye gereksinimi düzeyi**

**MADDE 60 – (Değişik:RG-23/10/2015-29511)<sup>(1)</sup>**

(1) Bankanın içsel sermaye gereksiniminin asgari yasal sermaye tutarını aşan kısmı çekirdek sermaye olarak tutulur.

(2) İSEDES Raporu kapsamında banka tarafından yapılan analizler ile hesaplanan içsel sermaye gereksinimi oranı Kurum tarafından yapılan denetimlerde değerlendirilir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bankanın hesapladığı içsel sermaye gereksinimi oranı kabul edilir veya eksik ve/veya yanlış bulunması halinde düzeltilmek suretiyle yeni bir içsel sermaye gereksinimi oranı belirlenir. Kurum, İSEDES Raporuna ilişkin değerlendirmesini içeren bir bildirimde bulunmadığı sürece bankanın belirlediği içsel sermaye gereksinimi oranı geçerliliğini korur.

(3) İSEDES kapsamında bankanın her bir risk türüne ilişkin risk yönetim ve kontrol kabiliyetinde tespit edilecek zafiyetin giderilmesine yönelik gerekli eylemlerde bulunması ve tedbirleri alması esastır. Risk yönetim ve kontrolündeki zafiyetten dolayı ilave edilecek içsel sermaye tamponu, söz konusu eylem ve tedbirlerin etkinlik kazanmasına kadar geçecek süre zarfında uygulanacak geçici bir tedbir niteliğindedir. Risk yönetiminin güçlendirilmesi, içsel limitlerin tüm karar alma mekanizmalarında etkin bir şekilde uygulanması, karşılık ve rezervlerin güçlendirilmesi ile iç kontrol faaliyetlerinin güçlendirilmesi vb. faaliyetler bu tedbir ve eylemler arasında sayılabilir.

(4) Kurum, denetim ve gözetim faaliyetleri kapsamında bankanın, risk profiline karşılık gelen içsel sermaye gereksinimi oranını sağlayamaması veya her bir önemli risk türü için yeterli sermaye bulundurmaması ihtimalini tespit etmesi durumunda sermaye artırımını da dahil gerekli gördüğü iyileştirici tedbirleri alır.

(5) Mevcut sermaye yeterlilik oranının içsel sermaye gereksinimi oranının altında kalması durumunda, banka ivedilikle içsel sermaye gereksinimi oranının üzerine çıkılmasını sağlayacak bir aksiyon planını Kuruma sunar. Söz konusu plan, Kurum tarafından uygun görülmesini müteakip uygulamaya konulur. Planda öngörülen süre sonunda yeni bir İSEDES Raporu düzenlenerek aksiyon planının sonuçları Kuruma iletilir.

(6) Bankanın mevcut sermaye yeterlilik oranının içsel sermaye gereksinimi oranının altında kaldığı süre zarfında Kurumca gerekli görülecek diğer tedbirlerin alınmasının yanısıra Kurumca izin verilmediği müddetçe ortaklara, yönetim kurulu üyelerine veya personele herhangi bir isim altında kâr payı dağıtılamaz.

(7) Tümel stres testlerinin yapılacağı üç yıl için ayrı ayrı çekirdek sermaye yeterliliği oranı, ana sermaye yeterliliği oranı ve kaldıraç oranı hesaplanır. Stres koşulları altında hesaplanan bu oranların yasal sınırlamaların altına düşmemesi esastır.

#### **İSEDES'in konsolide bazda tesis edilmesi ve uygulanması**

**MADDE 61 – (1) Ana ortaklık banka, konsolide ettiği ortaklıklardan kaynaklanan tüm önemli riskleri toplulaştırır, gözetleyip değerlendirir ve gerektiğinde kontrol eder.**

(2) İSEDES'in konsolide bazda uygulanmasında iki yaklaşım mevcuttur. Bunlardan ilki standart risk raporları yoluyla gözetim ve diğeri ise ortaklığın doğrudan bankanın risk yönetim sistemine dahil edilmesidir. Banka, pay sahibi olduğu ortaklığın risk profiline ve konsolide risk düzeyine olan katkısını dikkate alarak bu iki yöntemden birisini veya bunların bileşimini uygular.

(3) Standart risk raporları yoluyla gözetimde, ortaklıklardan standartları belirlenmiş bir şekil ve içerikte periyodik risk bilgisi alınacak bir sistem kurulur. Söz konusu risk raporlarının standartizasyon derecesi ve bankanın risk yönetim sistemine entegrasyonu artırılarak bankanın ortaklıklarına yönelik risk kontrol süreçleri tesis etmesi sağlanır.

(4) Ortaklığın doğrudan banka risk yönetim sistemine dahil edilmesinde ise, ortaklıkların risk doğuran pozisyonları ve işlemleri tümüyle bankanın risk gözetim ve yönetim sistemine entegre edilir. Konsolide risk düzeyi üzerinde önemli etkisi olan ve bankanın doğrudan müdahale kabiliyetinin bulunduğu ortaklıklar için bu yöntemin tercih edilmesi gerekir.

(5) Risklerin gözetimi ve kontrolü açısından banka ve pay sahibi olduğu ortaklık arasındaki entegrasyon düzeyi risk veya işlem türleri açısından farklılık gösterebilir. Örneğin pay sahibi olunan ortaklık, bir risk türünde önemli bir ağırlığa sahipken başka bir risk türünde önemli bir ağırlığa sahip olmayabilir. Ortaklığın önemli ağırlığının bulunduğu risk türünde banka ve ortaklık arasındaki entegrasyon düzeyinin yüksek olması gerekir.

(6) Banka, İSEDES'i konsolide bazda uygularken mevzuatta belirlenen konsolidasyon tanımı ve kapsamına bağlı kalmaz. Bu çerçevede pay sahibi olunan ortaklık, ancak söz konusu ortaklıktan kaynaklanan risklerin bankanın konsolide içsel risk düzeyine ve içsel sermaye gereksinimine önemli bir katkıda bulunmadığını belirlemesi ve bunun İSEDES Raporu'nda açıklanması durumunda kapsam dışı tutulabilir. Dolayısıyla pay sahibi olunan ortaklığın mevzuatta belirlenen konsolidasyon tanımına girmesinden ziyade ortaklığın risk profiline göre bir değerlendirme yapılması gerekir.

#### **Yurtdışında yerleşik bankaların Türkiye'deki bağlı ortaklıkları ve şubeleri**

**MADDE 62 –(1) Yurtdışında yerleşik bankaların geliştirdikleri metodolojinin, bu bankaların Türkiye'deki bağlı ortaklıkları ve şubelerinin İSEDES'inde yapılacak hesaplamalarda kullanılabilmesi için 58 inci madde kapsamında validasyona tabi tutulması ve ilgili metodoloji hakkında ihtiyaç duyulacak tüm bilgi ve belgelerin Türkiye'deki bağlı ortaklık veya şube tarafından Kuruma ibraz edilmesi zorunludur.**

(2) Yurtdışında yerleşik bankanın Türkiye'deki bağlı ortaklığında kullanılan metodolojiye ilişkin validasyon, Kuruma muadil yurtdışı denetim mercileri tarafından kabul edilmiş veya yapılmışsa söz konusu validasyon, bankanın aracılığıyla Kurum ve ilgili denetim mercii arasında iş birliği ve bilgi paylaşımının çerçevesine ilişkin bir mutabakat zaptı imzalanması kaydıyla ve yurtdışı denetim mercii tarafından veya yurtdışında yerleşik bankadan temin edilen bilgi ve belgelerin yeterli bulunması koşuluyla 58 inci madde kapsamında yapılmış bir validasyon olarak kabul edilebilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkraya uygulaması bakımından, yurtdışında yerleşik banka metodolojisinin Türkiye'deki bağlı ortaklığı tarafından kullanılması durumunda, metodolojiye ilişkin model, süreç ve araçların Türkiye'deki bağlı ortaklıkta bütünüyle tesis edilmiş olması şartı aranır. Bu kapsamda, Türkiye'deki bağlı ortaklık üzerinden gönderilen veri ve raporlamalar çerçevesinde risk yönetimine ilişkin kararların Türkiye'deki bağlı ortaklığın üst yönetiminden bağımsız bir şekilde merkezden belirlenmesini ve takip edilmesini esas alan bir yönetim modeli İSEDES'e uygun değildir.

#### **ALTINCI KISIM**

#### **Çeşitli ve Son Hükümler**

#### **Bildirim yükümlülüğü**

**MADDE 63 –(1) Bankalar, iç sistemler sorumlusu üye ya da komite üyeleri ve denetim komitesi üyeleri ile bu sistemler kapsamındaki birimlerin üst düzey yöneticilerinin görevlendirilmelerini ve görevden ayrılmalarını, bu konudaki kararların alınmasını izleyen yedi iş günü içinde Kuruma bildirmek zorundadır.**



<b>Birleşme ve Devralmalar</b>													
<b>Sigortacılık Hizmetleri</b>													
<b>Bilgi Sistemleri</b>													
<b>İnsan Kaynakları</b>													
<b>Hukuki İşlemler</b>													
<b>Yeni Teknolojiler</b>													
<b>Diğer Faaliyetler</b>													
<b>Nihai Risk Düzeyi:</b>													